

ტექსტის
ინტეგრალური
ანალიზი

მერაბ ლალანიძე

წმ
ქრისტეანადნი, თეოდოტოვის
წმ ქრისტეანის ცეცხლნი

მერაბ ლაღანიძე

ტექსტის
ინტეგრალური
ანალიზი

თბილისი

ქრისტიანული თეოლოგიისა და კულტურის ცენტრი
2023

Merab Ghaghanidze

Integral Analysis of Text

Tbilisi

Centre of Christian Theology and Culture

2023

სარჩევი

წინათქმა	7
ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი: მეთოდის რაობა და კვლევის მიზნები	13
თემისები	15
ზოგიერთი დამატება	21
1	23
2	28
3	30
4	34
5	37
6	40
7	45
ზოგიერთი განმარტება	49
1. მეორეული ენციკლედიის რაობა	51
2. სქოლასტიკური მეთოდის რაობა	53
ზოგიერთი პერსპექტივა	55
1. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის საწყისები	59
2. შრეთა და დონეთა გამიჯვნა ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში	62
3. ნიშნის გაგება და მისი მნიშვნელობა ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში	65

სარჩევი

4. ანალიზი და ინტერპრეტაცია ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში	68
5. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი და ინტერპრეტაციული სინთეზის საკითხი	70
6. ინტერპრეტატორის მოვალეობა და პასუხისმგებლობა ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში	73
7. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი და ტექსტის ავტორის საკითხი	80
8. სქოლასტიკური მოძღვრებისა და მეთოდის მნიშვნელობა ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში	84
9. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი და ჰერმენევტიკა	87
10. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი, იდენტა ისტორია, ინტელექტუალური ისტორია	91
11. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი საჯარო-სამოქალაქო გარემოში	95
12. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის ადამიანური პასუხისმგებლობა და ზნეობრივი მოვალეობა	98

დანართი

ლიტერატურისმცოდნის მოწოდებისა და მოვალეობის გამო	103
ბიბლიოგრაფიული მითითებანი	113
საგანთა და ცნებათა საძიებელი	115
პირთა საძიებელი	126

წინათქმა

გადის წლები, ათწლეულები, ალბათ, უკვე საუკუნეებიც, მაგრამ ჰუმანიტარული დარგების მკვლევართა შორის არ წყდება კამათი, თუ რომელი საშუალებით ან საშუალებათა ერთობლიობით აჯობებს ტექსტში ჩადებული უწყების ამოკითხვა, ანუ რაგვარი ხერხი უნდა იქნეს გამოყენებული ან რომელი მათგანი აჯობებს იმის გასაგებად, თუ რას ამბობს ტექსტი, ანდა, კიდევ უფრო სწორად, რისი გამოხატვა სურდა ავტორს მის მიერ შექმნილი ტექსტის სახით. ამგვარ კითხვაზე პასუხის გასაცემად, რაც არსებითი უნდა იყოს ნებისმიერი ჰუმანიტარული კვლევისას, ამავე დროს, საგანგებოდ გამოსაკვლევია, თუ როგორ, რა საშუალებით გამოხატა ავტორმა საკუთარი უწყება და რამდენად შეძლო მისი მიტანა მკითხველამდე.

ლამის უსასრულოა ამგვარი მიზნებისათვის შემოთავაზებულ საშუალებათა წყება. მათ შორის ზოგი საფუძვლიანია, ზოგი – ნაკლებად საყურადღებო, თუმცა, საგულისხმო მცდელობათა გვერდით, ასევე, დასასრული არ უჩანს ტექსტის შესწავლის არაერთ ექსტრავაგანტურ, გარემოს წამლევავ მეთოდს, რომლებიც, სამწუხაროდ, უმეტესწილად ეფუძნება რადიკალურად მემარცხენე იდეებს და რომლებიც

ფართოდ ვრცელდება ბოლო საუკუნის, განსაკუთრებით კი, ბოლო ნახევარი საუკუნის განმავლობაში.

გარემოებათა გათვალისწინებით, ნაშრომის ავტორმა თავს უფლება მისცა, აკადემიურ არეში, – თუნდაც სამსჯელოდ, საკამათოდ, განსახილველად, შესაფასებლად, ჩასათვიქრებლად, – შემოთავაზებული ყოფილიყო მეთოდი, **ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი**, რომელიც დაეფუძნებოდა ტექსტის შესწავლის არა იმდენად სრულიად ახალ, რამდენადაც განახლებულ, მაგრამ ტრადიციულ იდეებზე დაფუძნებულ ხერხებსა და საშუალებებს. განსასჯელად შემოთავაზებული მეთოდი ითვალისწინებს ანტიკურ-ქრისტიანულ მრავალსაუკუნოვან გამოცდილებას, რომელიც ისევ ქმედითია და რომელიც უმჯობეს საშუალებას იძლევა კვლევათა გასამართავად. საგულისხმოა, რომ ტექსტის შესასწავლად აუცილებელი გახდა დაყრდნობა იმგვარ მოძღვრებაზე, რომელიც განმსაზღვრელად მიიჩნევს მტკიცე, მკაფიო მეტათეზიკურ თუ ზნეობრივ არჩევანს.

ამავე დროს, ავტორის წინაშე წამოიჭრა მკაფიო მოვალეობა მკითხველთა და კოლეგათა მიმართ, წარმოდგენილიყო, გაზიარებულიყო, საჯარო გამხდარიყო ის იდეური თუ პროფესიული საფუძვლები, რასაც ეყრდნობა ავტორისეული კვლევანი ჰუმანიტარულ სფეროებში.

წიგნში გაშლილი მსჯელობა მთლიანად თეორიულია და არ ისახავს მიზნად მომდევნო ფურცლებზე გამოთქმული სათქმელის დადასტურებას კერძო მაგალითებით ან ნიმუშებით. ავტორს მიაჩნია, რომ მეთოდის შედეგიანობას, – იმას, თუ რამდენად იქნება ის მისაღები ან სასარგებლო, – უპირატესად წარმოაჩენს საფუძვლიანი გამოკვლევები, უკვე ხორცშესხმული წარსულში თუ ჩათვთრებული მომავალში, და მათი ხილული, ცხადი, ხელშესახები შედეგები.

ნაშრომში, – **“ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი: მეთოდის რაობა და კვლევის მიზნები”**, – რომელიც რვა ათასი სიტყვის სივრცეშია გაშლილი, ჯერ მოწოდებულია შვიდი თეზისი, სადაც უკიდურესად მოკლედ გადმოცემულია ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის რაობა; შემდგომ, თითოეული ამ თეზისის დამატებათა გზით, გაშლილია მათი შინაარსი; განმარტებულია ის ორი ფუნდამენტური ცნება, რომლებიც საგანგებო ახსნას ითხოვს; დაბოლოს, თორმეტი ჩანაწერის სახით, წარმოსახულია თეორიულ კვლევათა პერსპექტივა.

თავდაპირველად, ნაშრომის ზოგიერთი მონაკვეთი წარდგენილი იყო მოხსენების სახით, ლიტერატურისმცოდნეობის საერთაშორისო სიმპოზიუმზე, 2008 წელს, თბილისში; შემდგომ, მოგვიანებით, სრული ტექსტი დაიბეჭდა კიდევ ავტორისეულ კრებულში – “ლიტერატურა,

კულტურა, რელიგია, 1”, რომელიც 2021 წელს გამოქვეყნდა, კერძოდ, რუბრიკაში “არქივი”, სადაც შევიდა ავტორის იმ დრომდე გამოუქვეყნებელი ტექსტები. შესაძლოა, სამი წიგნის შემცველ კრებულში, რომელშიც ასი ტექსტია გაერთიანებული, ეს ნარკვევი ჩაიკარგა კიდევ და მკითხველთა თუ მკვლევართა ყურადღების მიღმა აღმოჩნდა.

ამჟამად, უმჯობესად იქნა მიჩნეული, ნაშრომი დაბეჭდილიყო ცალკე წიგნად, რათა ის უფრო ხელმისაწვდომი გამხდარიყო ჰუმანიტარული დარგების მკვლევართათვის.

ნაშრომს დანართად ერთვის ასევე ძველი ნარკვევი – “**ლიტერატურისმცოდნის მოწოდებისა და მოვალეობის გამო**”, რომელშიც მინიშნებულია არა მარტო ზოგადი მეთოდური ხერხები, არამედ თვართო რელიგიურ-მორალური თუ სამოქალაქო საყრდენებიც, ესოდენ აუცილებელი ღირსშესანიშნავი შედეგების მისაღწევად ლიტერატურული ტექსტის კვლევისას. მართალია, ნარკვევში, იმჯერად დასახელებული არ ყოფილა ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის მეთოდი, რომლითაც, რა თქმა უნდა, შეუძლია ნაყოფიერად ისარგებლოს ლიტერატურისმცოდნემაც, მაგრამ მასში, პირველადი სახით, გამოთქმულია შეხედულებები, რომლებიც შემდგომ გაიშალა ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის საფუძვლების ჩამოყალიბებისას და შემუშავებისას.

დაბოლოს, ავტორს არ ტოვებს იმედი, რომ არაა გამორიცხული შესაძლებლობა, მომავალში მომზადდეს და გამოქვეყნდეს ვრცელი ნაშრომი, კრებული ან სახელმძღვანელო ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის შესახებ.

მერაბ ლაღანიძე

30 სექტემბერი, 2023

**ტექსტის
ინტეგრალური
ანალიზი**

**მეთოდის რაობა
და
კვლევის მიზნები**

თეზისები

1. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის (ტია) მიზანია ტექსტის წაკითხვა, აღწერა, გაგება და ახსნა, ამავე დროს, მისი კონტექსტის დადგენა დროსა და სივრცეში.

2. ტია იღებს ტექსტს უკიდურესად ფართო გაგებით: შინაგანი თუ გარემომცველი სინამდვილის კულტურულად ორგანიზებულ ნებისმიერ წერილობით მანიფესტაციას, რომელიც გარკვეული უწყების მატარებელია.

3. ტია ტექსტს შეისწავლის ინტეგრალურად: ერთი მხრივ, როგორც სტრუქტურულ მთლიანობას, როდესაც ტექსტი აღქმულია ნაწილებისა თუ ელემენტების ურთიერთმიმართებასა და ერთიანობაში, იერარქიულ წყობაში; მეორე მხრივ კი, როგორც ტრადიციის მთლიანობის ნაწილს, როდესაც ტექსტი, – თუნდაც მისი დამოუკიდებლობის ან თუნდაც ავტორის ვინაობის გათვალისწინებით, – აღქმულია ტრადიციასთან კავშირში, რაც დამყარდა მიზანმიმართული შემეცნებისა თუ სუბიექტური ან ობიექტური მეხსიერების მეშვეობით.

4. ტია ახორციელებს ტექსტის როგორც მიკროანალიზს, ისე მაკროანალიზს. მიკროანალიზი შეისწავლის ტექსტში არსებულ ნიშნებს, ტროპებსა და ფიგურებს, კონცეპტებს,

იდეოლოგიებს, ადგენს მათს წარმოშობასა და დამოკიდებულებებს, მნიშვნელობასა და დანიშნულებას, ხოლო მაკროანალიზი განსაზღვრავს ტექსტის ისტორიულ, იდეურ, იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ, კულტურულ, ლიტერატურულ, მითოსურ, რელიგიურ, აგრეთვე, ფსიქოლოგიურ და ყოფით კონტექსტს.

5. ცია შეუზღუდავია მასალის გამოყენებაში, რადგან სარგებლობს თხრობითი, განსჯითი, დეკლარაციული, ეპისტოლური, სამეცნიერო-კვლევითი, სარიტუალო, აღწერილობითი და სხვა დანიშნულების ტექსტებით, მაგრამ ანალიზის დროს, – მიუხედავად იმისა, რომ ის აღიარებს შიდატექსტობრივ იერარქიას, – უარყოფს ტექსტთაშორის ფასეულობითს იერარქიას. ტექსტების შეფასებას ცია ანიჭებს ფარდობითს მნიშვნელობას, რაკი ყველა შემთხვევისას განმსაზღვრელ კრიტერიუმად ხედავს პიროვნულ მიმართებასა და კულტურულ გამოძახილს. ამდენად, ცია მიიჩნევს, რომ ტექსტების კლასიფიკაცია კლასიკურად და მარგინალურად, ანდა მათი დიფერენცირება უანრებად თუ საჯარო მოხმარების მიხედვით, არ იძლევა საბაზს ტექსტების არსობრივი ტაქსონომიის გამოსაცხადებლად.

6. ტექსტის ინტერპრეტაციას ცია მიიჩნევს მეორეულ ენტელექტად, რომლის დროსაც ხორციელდება ტექსტის ინტენციურ მონაცემთა ორგანიზებული გამოვლენა, – ტექსტის შინაგანი წესრიგის ფორმალური მატერიალიზება.

7. ტია სარგებლობს აპრობირებული ანალიტიკური მეთოდებით (განსაკუთრებით, მიკროანალიზისას) და ინტელექტუალური ისტორიის მონაცემებით (განსაკუთრებით, მაკროანალიზისას), მაგრამ კვლევის საყრდენ საფუძვლად აღიარებს სქოლასტიკური მოძღვრებისა და მეთოდის აქტუალურ, პროდუქტიულ, პერსპექტიულ იდეებსა თუ ხერხებს.

ზოგიერთი დამატება

ტექსტი გულისხმობს მხოლოდ წერილობითი სახით არსებულ და მხოლოდ სიტყვიერად გამოხატულ ნებისმიერი ზომის ნაწერს, რომელიც დადასტურებულია ნივთიერი, ხელშესახები, ხილული სახით. მართალია, ტექსტის ლინგვისტური განმარტება ხშირად მოიცავს არა მარტო წერილობით წყაროს, არამედ ზეპირი მეტყველებით ჩამოყალიბებულ გამონათქვამსაც, მაგრამ ცია ყოველ ასეთ მასალას გამოირიცხავს თავისი ყურადღების ველიდან; ცია-ს ამგვარივე დამოკიდებულება აქვს ყოველგვარი არასიტყვიერი ტექსტის მიმართაც. ტექსტი შეიცავს ნიშანთა გამიზნულ და გააზრებულ ერთობლიობას. ტექსტში ყოველთვის ჩადებულია სათქმელი, რომლის გამოთქმის სურვილი (ან აუცილებლობა) ჰქონდა მას, ვინც ის დაწერა. ტექსტს ახასიათებს ერთიანი ავტორისეული ჩანათუქრი და მას მიზნად აქვს, თავისი უწყება მიაწოდოს აღმემელს, – ამ შემთხვევისას, მკითხველს.

ინტეგრალური აღნიშნავს მთლიანს, – იმგვარს, როგორიც შესაძლებლობას იძლევა (თუკი საჭირო გახდა), მოიცვას ადამიანის ცხოვრებისა და საქმიანობის, ფაქტობრივად, ყველა მიმართულება ან გამოვლენა (მაგრამ,

რა თქმა უნდა, ეს მოცულობა გამოხატული უნდა იყოს დაწერილი ტექსტის სახით, რათა გახდეს ცია-ს ყურადღების საგანი). ინტეგრალურობა ეფუძნება სამყაროსა და ადამიანის შესახებ ერთიან მოძღვრებას. ეს მოძღვრება ნიშნავს ერთიანი ჩანათუქრის, წარმოშობისა და მიზნის არსებობას, რაც გამორიცხავს რელატივიზმს, ანუ თვარდობითობას, მაგრამ არანაირად არ გამორიცხავს მნიშვნელობათა სიმრავლესა და მრავალმხრივობას, რაც სწორედ მთლიანი ჩანათუქრის სისრულიდან გამომდინარეობს. ინტეგრალურობა ეყრდნობა, ასევე, ადამიანისა და მისი შემოქმედების ტრადიციულ, რელიგიურ გავებას, რომელიც ხელავს ადამიანისა და მისი შემოქმედების მეცათიზიკურ საყრდენს, წარმოშობას, მიზანსწრაფვას, დანიშნულებას, რითაც ტექსტის შინაარსი და მნიშვნელობა თავისუფლდება ოდენ დროითი ან ოდენ სივრცობრივი ჩარჩოებით შემლუდვისაგან. ინტეგრალურობა, ამავე დროს, აღიარებს საჯარო თუ სამოქალაქო ცხოვრების იმგვარ იდეურ საფუძველს, რომელიც ადამიანთა ერთობლივი თანაყოფნის მოწესრიგებას ეძებს და ხელავს იქ, სადაც, ერთი მხრივ, ერთეულის გამოვლენა მთლიანის (ინტეგრალურის) სრულფასოვანი არსებობის ბურჯადაა მიჩნეული და სადაც, მეორე მხრივ, ინტეგრალური გარემოს მოწესრიგება უზრუნველყოფს ინდივიდუალური მისწრაფების ნებაყოფლობით და სრულად ხორცშესხმას. ტექსტის ანალიზის ინტეგრალურობის მთავარი მახასიათებელი ნიშანია ტექსტის იმგვარი განხილვა, რომელიც ითვალისწი-

ნებს როგორც ავტორის პიროვნულ ვინაობას, ისე ავტორისა თუ ტექსტის ისტორიულ, იდეურ, კულტურულ და რელიგიურ გარემოს.

ანალიზი მოითხოვს ტექსტის ათვისების, შესწავლისა და გაგების შვიდ, თანამიმდევრულ, ქვემორე ჩამოთვლილ საფეხურს:

ა. უწინარესად, დადგენა, თუ სად და როგორი სახითაა მისაწვდომი ტექსტი, შემდგომ მისი მოპოვება, ხოლო გამოცემული ტექსტის შემთხვევისას – გარკვევა, რამდენად სანდოა ეს გამოცემა, ან რომელი გამოცემაა სანდო;

ბ. ტექსტის გაცნობა და პირველადი დაკვირვება, რომლის დროსაც – ზოგადი შთაბეჭდილების, გამოცდილებისა და მიხვედრის საფუძველზე – ყალიბდება თვალსაზრისი, თუ რა უწყებაა ჩადებული ტექსტში და როგორი ხერხები ემსახურება ამ უწყების გამოხატვას;

გ. შრეებისა და დონეების გარჩევა ტექსტში: ტექსტის ვერტიკალური (შიდატექსტობრივი) და ჰორიზონტალური (გარეტექსტობრივი) მახასიათებლების ერთმანეთისაგან გამიჯვნა; შრეთა და დონეთა შორის იმათი გამოყოფა და ამორჩევა, რომელთაც ტექსტისათვის აქვს პირველხარისხოვანი, არსებითი, გადაწყვეტი მნიშვნელობა და რომელთა გააზრება თუ განხილვა იძლევა იმის შესაძლებლობას, რომ ტექსტის უწყება შესატყვისად იქნეს გაგებული;

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

დ. ტექსტის დაშლა-დანაწილება ცალკეულ ერთეულებად (ცნებები, ნიშნები, კონცეპტები...) და მათი თავისთავადი გაგება და ახსნა შინაარსობრივად, თვისებრივად, სემანტიკურად; გარკვევა, რატომ და როგორ ასრულებს ეს ერთეულები ავტორისეული უწყების ტექსტში გამოხატვისა და მკითხველამდე ამ უწყების შესაბამისად მიტანის დანიშნულებას;

ე. ამ ერთეულების ურთიერთმიმართებისა თუ თანამიმდევრობის გააზრება და დადგენა ტექსტის კომპოზიციურ ქსოვილში;

ვ. მოპოვებული შედეგების განხილვა ჯერ ტექსტის მთლიანობაში და შემდგომ ინტეგრალურ კონტექსტში, სადაც გათვალისწინებული იქნება ტექსტის შექმნის პიროვნული ბიძგები და მისი გადაძახილი გარე სივრცესთან;

ზ. ტექსტში გამოთქმული უწყების განმარტება, ინტერპრეტაცია, გაშლა.

კიდევ, ტია-ს საქმიანობისას, ტექსტთან უკიდურესად მჭიდროდ ყოფნა განაპირობებს მყარი წყაროთმცოდნეობითი საყრდენით უზრუნველყოფის განსაკუთრებულ მნიშვნელობასა და აუცილებლობას. ტია შეუძლებელია შედეგიანი და ნაყოფიერი აღმოჩნდეს ტექსტის კრიტიკულ-ტექსტოლოგიური და წყაროთმცოდნეობითი შესწავლის გარეშე, ხოლო ამგვარი შესწავლა მიღწეული უნდა იქნეს მხოლოდ პროფესიული ცოდნის საფუძველზე. ტექსტის

აუცილებელი დაწვრილებითი ანალიზი მოითხოვს ტექსტისა და მისი კონტექსტის ყველა განზომილების ამომწურავ, ზედმიწევნით ცოდნას, რაც, ასევე, გამოყენებული უნდა იქნეს ტექსტის დასკვნითი ინტერპრეტაციის დროს.

დაბოლოს, ცია, რაკი ის განიხილავს ტექსტსა და ტექსტის კონტექსტს როგორც გააზრებულ მთლიანობას და ხედავს მასში იერარქიულ მოწესრიგებულობას, თავის მუშაობას შეაჯამებს იმ ერთიანი შედეგით, როცა ანალიზის კონკრეტული და ცალკეული დასკვნები შეიკრიბება არა მექანიკურად ან ქაოსურად, არამედ ერთიანდება, – გამომდინარე იმავე ერთიანი, მოწესრიგებული გააზრებიდან, – როგორც განუყოფელი მთლიანობა.

ცია-ში თავად ცექსტის ცნება სრულიად შეუზღუდავია და, შესაბამისად, ამოუწურავია არა მარტო დროსა და სივრცეში, არამედ – შექმნის მიზეზების, პირობების, გამოყენებისა თუ დანიშნულების, ან, ასევე, ისტორიული მნიშვნელობის, საჯარო გამოყენებისა თუ საერთო გამოძახილის მიუხედავად. ამდენად, სავსებით ბუნებრივი და მოსალოდნელია, რომ ცია-ს ყურადღება არ იფარგლებოდეს მხოლოდ ლიტერატურული (ანუ მხატვრული) ცექსტებით, – რომელთაც, ცია, საერთოდ, არანაირად არ გამოყოფს, არ გამოაცალკევებს და არ ანიჭებს მათ არავითარ გამორჩეულ ადგილს (შესაბამისად, სრულიად გამორიცხულია ცექსტების ავტორთა შორის რამე კატეგორიის, – ვთქვათ, “კლასიკოსობის” – დადგენა და მინიჭება). კანონზომიერია, რომ ცია თანაბარ ყურადღებას მიაპყრობს და შეისწავლის როგორც მხატვრულ-ესთეტიკური მიზანდასახულების ნაწარმოებებს, ისე ყოფით-საყოფაცხოვრებო, ეპისტოლური, პოლიტიკური, სასწავლო, მითოსური, რელიგიური ან რამე სხვა დანიშნულების ნაწერებსა თუ ჩანაწერებს. ცექსტის ამორჩევისა და კვლევისას ცია-სათვის არ არსებობს არც უანრების, არც გავრცელებულობის და არც პირადი თუ საჯარო სარგებლობის სივრ-

ცეთა იერარქია. ტია ერთმანეთისაგან არ მიჯნავს კლასიკურ და მარგინალურ ტექსტებს და, ზოგადად, მკაფიოდ უარყოფს ტექსტებისათვის განსხვავებული ღირებულებების მინიჭებას.

ტია-ს მხრივ ტექსტის მიმართ ყურადღების გაჩენის ერთადერთი პირობაა მისი კულტურული მოწესრიგებულობა, ანუ, ერთი მხრივ, მისი კუთვნილება მხოლოდ კულტურული (და არა ბუნებრივი) სივრცისადმი (ადამიანი, როგორც მოაზროვნე არსება, რაკი წერს და როცა წერს, ქმნის კულტურულ ტექსტს), ხოლო, მეორე მხრივ, მისი შესაბამისი და აუცილებელი მოწესრიგებულობა, რადგან, თუკი ეს ტექსტი კულტურული ქმედების ნაყოფია, ის აუცილებლად შესრულებული იქნება მოწესრიგებულად (განურჩევლად იმისა, რაგვარი და რამდენადი კულტურული განვითარების ნაყოფიც უნდა იყოს ეს ტექსტი), ანუ ჩანათიქრის განხორციელების – ტექსტად ჩამოყალიბების – მიზნით.

3

ცია მიიჩნევს, რომ, რაკი წერა ყოველთვის შემოქმედებითი საქმიანობაა, ტექსტის შემქმნელს – ავტორს, შესაბამისად, ყოველთვის ჩამოყალიბებული, შემუშავებული აქვს საკუთარი მუშაობის სამი აუცილებელი და თანამიმდევრული მიმართულება: სტრატეგია, ტექტიკა, ტექნიკა (მიუხედავად იმისა, ამ ერთეულთა არსებობა და მათი თანამიმდევრობა რამდენად გაცნობიერებული იყოს სავსებით თუ ნაწილობრივ ცალკეული ავტორის მიერ, ან თუნდაც სრულიად გაუცნობიერებელი იყოს მისთვის). ჩამოთვლილი სამი მიმართულების შინაარსი ამგვარია:

ა. ნებისმიერ ტექსტს აქვს თავისი განსაკუთრებული სტრატეგია, ხოლო ეს სტრატეგია გულისხმობს ავტორისეულ ჩანაფიქრს ან მისწრაფებას, ავტორის მიერ დაგეგმილ ზოგად მიზანსა და დანიშნულებას, – იმას, თუ რომელი უწყების მოწოდება სწადია ავტორს და რომელ ამოცანას – თარულსა თუ ღიას – ემსახურება ტექსტის შექმნა (ტექსტის სტრატეგია ხშირად რთულად ამოსაცნობია და, შესაძლოა, ის სრულიად მოშორებული აღმოჩნდეს ტექსტის თემისაგან);

ბ. ტექსტის ტაქტიკაა ის, თუ რომელ თემას მიიჩნევს ავტორი უპრიანად თავისი ჩანაფიქრის ხორცშესასხმელად, რომელ მასალას შეარჩევს თავისი უწყების გამოსათქმელად და გამოსახატავად;

გ. ტექსტის ტექნიკაა ის, თუ ავტორი როგორ თორმას მოუძებნის თავის უწყებას, რომელ გვაროვნულ სახეობას ან ჟანრობრივ სივრცეს მიმართავს, რა ზომის მოცულობით შემოიფარგლება, როგორი თანამიმდევრობით გაშლის თავის სათქმელს, რაგვარად ააგებს ტექსტს კომპოზიციურ-სტრუქტურულად, ვის მიანდობს საკუთარი განცხადების გამოხატვას (ან არავის მიანდობს), რომელი გამოხატველი ხერხებით (ვთქვათ, რომელი ტროპებითა და ფიგურებით) ისარგებლებს, ან თუნდაც რა ენობრივ-სტილურ სპეციფიკას მიანიჭებს ტექსტს.

ტია თავის ამოცანად ხედავს სამივე ამ მიმართულების მოძიებას, სახელდებას, ახსნას, მათი წარმოშობისა და მნიშვნელობის გარკვევას ავტორისეულ ტექსტში. ტია მიიჩნევს, რომ ავტორის ჩანაფიქრი – საკუთარი უწყება მიიტანოს მკითხველამდე – მიღწეულად, ანუ სრულყოფილად და ამომწურავად შესრულებულად უნდა იქნეს მიჩნეული იმის მიხედვით, თუ სამივე ეს მიმართულება რამდენადაა შეთანხმებული ერთმანეთთან და რამდენად მიზანსწრაფულად, დაუბრკოლებლივ, ნაყოფიერად ემსახურება ავტორის მიერ დასახულ ამოცანას.

მართალია, ცია თავისი ანალიზური საქმიანობისას სრულებით გამოორიცხავს რამენაირ იერარქიას ტექსტებს შორის, მაგრამ ის აღიარებს შიდატექსტობრივ იერარქიას უწყების გამოხატვის ფორმების ან გამომხატველი ხერხების შერჩევისა და მათ შორის უპირატესობის მინიჭების თვალსაზრისით. თუმცა თავად ეს შიდატექსტობრივი იერარქია – და ამ იერარქიული დალაგების წარმატებული თუ წარუმატებელი შედეგი – არ ახდენს არანაირ გადამწყვეტ გავლენას ცია-ს მხრივ ტექსტის მიმართ ყურადღების გამოსავლენად. ასევე, ავტორისეული ტექტიკური გადაწყვეტილება, ანუ თემატური არჩევანიც განურჩეველია ცია-სათვის.

ცია განიხილავს ტექსტს ფართო დროითს განზომილებაში, კერძოდ, ტრადიციულ კულტურასთან კავშირში (კავშირი შეიძლება გამოიხატოს, ავტორის სურვილის კვალობაზე, ან მიღება-გაზიარებით, ან უარყოფით), რაც გულისხმობს ავტორის ცოდნისა თუ განათლების თვალსაწიერის გაგებასა და გააზრებას, – შესაბამისად, თვალყური მიექცევა ავტორის ინტელექტუალურ უნარებსა და მიდრეკილებებს, მის საკუთრივ ინტელექტუალურ მისწრაფებებს და, ამავე დროს, ავტორის პირად, სუბიექტურ მეხსიერებას, მაგრამ, ასევე, ობიექტურად არსებულ (ვთქვათ, ჟანრის, იდეური ნაკადის ან ლექსთწყობითი საზომების) მეხსიერებას, რომელიც ავტორს, ზოგიერთი შემთხვევისას, შესაძლოა, მნიშვნელოვანწილად უზღუდავდეს ტექსტობრივი თავისუფლების არეს და საკუთა-

რი განაწესის მიხედვით ტექსტობრივ ქმედებათა გაშლის საშუალებას.

ავტორს შეიძლება:

ა. გაცნობიერებული ჰქონდეს ტრადიციასთან კავშირი და იგი ნებაყოფლობით აკისრებდეს საკუთარ თავს ამ ტრადიციის გამგრძელებლის მოვალეობის შესრულებას;

ბ. შეგნებული სწრაფვა ჰქონდეს, უარყოს ეს ტრადიცია და დაუპირისპირდეს მას;

გ. სურდეს, მაგრამ ვერ წყდებოდეს ტრადიციას;

დ. მიაჩნდეს, რომ ტრადიციას აგრძელებს, მაგრამ სინამდვილეში არღვევდეს, ანადგურებდეს ამ ტრადიციას მთლიანად ან ნაწილობრივ.

ცია ახერხებს, არა მარტო აღმოაჩინოს ერთ-ერთი ჩამოთვლილი შემთხვევა ერთი ცალკეული ტექსტის სახით, არამედ აღმოაჩინოს და გამიჯნოს კიდევ ეს შემთხვევები ცალკეული ტექსტის სხვადასხვა ფენებსა თუ მონაკვეთებში.

ცია-ს ყურადღებას მიიქცევს ცექსტის როგორც შიღამახასიათებლები, ისე მისი გარეკავშირები, რის გამოც ის ყოველთვის განიხილავს ცექსტს ორივე ამ განზომილებით, მაგრამ, საბოლოოდ, ანალიზისას – ინტეგრალური სურათის დახატვისას (ან შემდგომ), ცია არკვევს, რამდენად უკავშირდება ცექსტის ეს ორი განზომილება ერთმანეთს, რადგან ისინი რეალურ ცექსტში ცალ-ცალკე, გამიჯნულად არც არსებობს (ვთქვათ, ცექსტში მოპოვებული მარტივი ტროპებისა თუ ფიგურების განხილვაც კი შეუძლებელია ფართო ლიტერატურულ-იდეურ-ისტორიული კონტექსტის გაუთვალისწინებლად, წყაროთა დასახელებისა და განხილვის გარეშე).

ცია-ს მიაჩნია, რომ თავისი სამუშაოს შესრულებისას – ცექსტის შესწავლისას – შეუძლებელია ან მიკრონალიზის, ან მაკრონალიზის გამორიცხვა, რადგან ერთ-ერთზე უარის თქმა აზრს უკარგავს ცექსტს და შეუძლებელს ხდის მის წაკითხვასაც და განხილვასაც. ცია-ს აუცილებელი წესია, რომ ცექსტი შეისწავლება და განიხილება, ერთი მხრივ, მასში არსებული კონკრეტული ერთეულების დონეზე, მეორე მხრივ კი, პიროვნულ-ავტორისეულ და ფართო საჯარო კონტექსტში.

ტექსტის სტრატეგიის გარკვევა აუცილებლად მოითხოვს მაკრონალიზის განსაკუთრებულ გამოყენებას, თუნდაც მიკრონალიზის უგულვებელყოფის ხარჯზე, რადგან სტრატეგიის დადგენისას მულავენდება ავტორისეული მიზანი, ჩანათიქრი, უწყების გადმოცემის სურვილი, რომელიც აუცილებლად საგანგებო ყურადღებას აქცევს იმ დროითს თუ სივრცითს გარემოს, როდესაც ან სადაც იქმნება ტექსტი.

ტექსტის ტაქტიკური გადაწყვეტილების შეფასება, ანუ განსაზღვრა ჯერ იმისა, თუ რამ განაპირობა კონკრეტული მასალის ან თემის შერჩევა, შემდგომ, ეს შერჩეული მასალა ან თემა რამდენად გამოსადგომი და შესაბამისი აღმოჩნდა უწყების გადმოსაცემად, და კიდევ, თუ რამდენად მოიძებნა გამოხატვის ფორმები ამორჩეული მასალის ან თემის დასამუშავებლად და გასაშლელად, მოითხოვს როგორც მაკრონალიზური, ისე მიკრონალიზური კვლევის თანაბარ შერწყმას.

ტექსტის ტექნიკის აღწერა და განხილვა მოითხოვს, გულისყურით ჩატარდეს მიკრონალიზი, მოხმარებული ხერხების ჩაღრმავებული შესწავლა, რასაც უეჭველად დასჭირდება მაკრონალიზის მონაცემთა გათვალისწინება (როცა უკვე დადგენილია ტექსტის გარეკავშირები).

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

ტია თავისი კვლევისას იმდენად ახლოს მიდის ტექსტთან, რომ ხშირად ავტორის თანაშემოქმედადაც კი იქცევა, მაგრამ, ამავე დროს, ტექსტის გულდაგულ და თანამიმდევრულად მიყოლის, მიდევნების პასუხისმგებლობა უფლება არ აძლევს ტია-ს, მოსწყდეს ტექსტს და მიაწეროს მას ის, რასაც არა აქვს დადასტურებული საყრდენი თავად არსებულ ტექსტში.

ტია მუშაობის შედეგები საშუალებას აძლევს ტექსტს, დააღწიოს მან თავი იზოლაციას, ოდენ თავის კონკრეტულ ჩარჩოებს და ხიდი გადოს – მისი გარემო კავშირების გააზრებით – სხვადასხვა და არაერთ გარემომცველ სივრცესთან.

ცია მყარად ეფუძნება თვალსაზრისს, რომ ყოველი ცალკეული ტექსტი, ისევე, როგორც ყოველი ცალკეული პიროვნება, ღირებულია თავისთავად, დამოუკიდებლად, არსისეულად.

ცია არ აწესებს არავითარ იერარქიულ წესრიგს ტექსტების შერჩევისას და დაჯგუფებისას, რადგან მიიჩნევს, რომ ყოველ ცალკეულ ტექსტს აქვს თავისი გამორჩეული ღირებულება და თავისი განსაკუთრებული ადგილი ავტორის ყოფნასა და შემოქმედებაში, ან, უფრო ფართოდ, კულტურაში თუ საჯარო-სამოქალაქო ცხოვრებაში.

ცია არ ახდენს ტექსტების არავითარ ღირებულებითს შეფასებას, რადგან მიიჩნევს, რომ ამგვარი შეფასების არანაირი ობიექტური საზომი არც არსებობს, ხოლო შესაძლო შეფასების ორად ორ ნამდვილ საზომად მიიჩნევს: პიროვნულ განწყობა-დამოკიდებულებასა და კულტურულ ან საჯარო მნიშვნელობა-გამოძახილს (შესაძლოა, ორივე შეფასება – დადებითი ან უარყოფითი მიმართულებით – ემთხვეოდეს ან არ ემთხვეოდეს ერთმანეთს). პირველი ასახავს, როგორ შთაბეჭდილებას ახდენს და როგორ აღიბეჭდება ტექსტი ცალკეული მკითხვე-

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

ლის ესთეტიკურ, ინტელექტუალურ, ემოციურ თუ მორალურ ცხოვრებაზე, ხოლო მეორე – რა ზომის გავლენა მოახდინა ამ ტექსტმა, მისი შექმნის შემდეგ, გარემოზე, როგორი უკუფენა ჰქონდა მას ირგვლივ, რამდენად ძლიერი და ხანგრძლივი აღმოჩნდა გამოხმაურება.

ცია თავისი არჩევანისას თუ ანალიზური საქმიანობისას არ გამოარჩევს ტექსტს იმის მიხედვით, თუ როგორია მისი ზომა, უნარი, მიზნები, მოხმარება, შემდგომში დადგენილი და განსაზღვრული ადგილი კულტურულ თუ საჯარო ცხოვრებაში. ცია-სათვის არ არსებობს პრივილეგირებული, ანუ უპირატესი ტექსტები.

ცია ტექსტს ირჩევს საანალიზოდ საკუთარი დამოკიდებულებისა და სათქმელის გამოსახატავად, მაგრამ მისი ველი ამოუწურავია და, ფაქტობრივად, გულისხმობს, რომ ყველა დაწერილი, ყველა არსებული ტექსტი იმსახურებს შესაბამის ყურადღებას. თუმცა გასათვალისწინებელია ინტერპრეტაციის რამე კონკრეტული ან პირადი მისწრაფება ტექსტის არჩევნისას, რათა ის ხელსაყრელი და შესაფერისი აღმოჩნდეს ინტერპრეტაციული დასკვნების გამოსატანად.

მიუხედავად იმისა, რომ ცია, ანალიზისა და ინტერპრეტაციისას, არ აღიარებს ტექსტების იერარქიას, ის, ამავე დროს, აღიარებს, რომ ზოგადად, მკითხველის პირად სივრცეში, ისევე როგორც საჯარო სივრცეში არსებობს ტექსტე-

ბის პირობით-დროებითი იერარქია, რაც დამოკიდებულია, ერთი მხრივ, პიროვნების აღზრდაზე, გამოცდილებაზე, ინტელექტზე, გემოვნებაზე, განწყობაზე, მეორე მხრივ კი, საერთო გარემოზე, რომელიც თავის სივრცეში ტექსტს მისთვის განსაზღვრულ ადგილს მიუჩენს. ხოლო ამ იერარქიის აღწერას, გაგებასა და შეფასებას ცია უთმობს სრულიად სხვა დარგების – ფსიქოლოგიისა და სოციოლოგიის – სფეროს და, შესაბამისად, ამ დარგების კვლევითს მეთოდებს.

ცია ენცელეფიაში გულისხმობს (და ეს ცნება ცია-ში სწორედ ამგვარი შინაარსით გამოიყენება), რომ ყოველი ცალკეული – ნებისმიერი, ანუ ამის გამო თავისთავად გამორჩეული და განსაკუთრებული – ტექსტი წარმოშობისა და ჩამოყალიბების ყოველ საფეხურზე მიისწრაფვის, გამოავლინოს და განახორციელოს თავი ისე, რომ მიაღწიოს იმ მიზანს, ანუ იმ საზრისს, რაც მასში იმთავითვე იყო ჩადებული. ავტორი ამ მიზნის მიღწევას ცდილობს ტექსტის შექმნის მთელი გზის მანძილზე, პირველადი ჩანათვიქრიდანვე, და სწორედ ესაა პირველადი ენცელეფია, ხოლო დასრულებული ტექსტი უკვე იმ ენცელეფიის გამოვლენაა, რომელიც ტექსტის ჩამოყალიბების საწყისშივე იყო დაუნჯებული მასში. მაგრამ პირველადი ენცელეფია არ წყვეტს ქმედებას ტექსტის შექმნის შემდეგ, მისი დასრულების შედეგად, რადგან ტექსტი შემდგომაც აგრძელებს ქმედებას და სწორედ აქ ჩნდება მეორეული ენცელეფია, რომელიც უკვე ხორციელდება ინტერპრეტაციის შემთხვევისას, – თუკი და როცა ეს მოხდება. ამდენად, პირველადი ენცელეფია და მეორეული ენცელეფია ხორცს ასხამს ტექსტს თავის სისრულეში, თავის ინტეგრალურობაში, მაგრამ, ამავედროულად, ეს ხდება ავტორისა

და ინტერპრეტაციის ცხადი თანამშრომლობით. ავტორი უბიძგებს ინტერპრეტაციას ინტერპრეტაციისაკენ, ხოლო ინტერპრეტაციის აგრძელებს ავტორის საქმეს და უკვე თავისი საქმით აცოცხლებს ტექსტს, ანუ სიცოცხლეს უნარჩუნებს მას, ახალ ძალას ჩაჰბერავს მის სიცოცხლეს, ახანგრძლივებს მისი სიცოცხლის უნარს.

ასე რომ, პირველადი ენციკლეპია თავის თავში მოიცავს საკუთარ მიზანს და ეს მიზანია სათქმელის, უწყების მკითხველამდე მიტანა, რასაც შედეგად მოჰყვება ტექსტის წარმოქმნა-დაბადება, ხოლო ტექსტის შექმნის შემდეგ ქმედებას იწყებს მეორეული ენციკლეპია, რის შემდგომაც უკვე არსებული ტექსტი აგრძელებს თავის სიცოცხლეს ინტერპრეტაციაში.

ტექსტი, რომელსაც მკითხველი ჰყავს, ყოველთვის გულისხმობს აუცილებელი ინტერპრეტაციის არსებობას ამ მკითხველის სახით, თუმცა მკითხველი შესაძლოა იყოს, ამავე დროს, პროფესიონალი, ტექსტების მწერელი, რომელიც, – სხვა მკითხველისაგან განსხვავებით, – პირველი ტექსტის საფუძველზე, მასზე დაყრდნობით, წერს თავის საკუთარ მეორე ტექსტს.

ავტორისეული უწყება განხორციელდება მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ამ უწყებამ ტექსტის სახე შეიძინა. ტექსტის შექმნის დროს თანდათანობით იკვეთება ჩანათუქრის თვარული

თუ ღია სათქმელი, რომელიც მოსალოდნელია, იყოს როგორც აშკარად გაცხადებული, ისე შეძლებისდაგვარად დამალული ტექსტში. ტექსტის შექმნის შემდეგ კი, ანუ მას შემდეგ, რაც პირველადი ენციკლექია უკვე გამოვლინდა ტექსტში, ამ ტექსტს სიცოცხლის უნარს ანიჭებს ინტერპრეტაცია, – როგორც მკითხველის, ისე მკვლევრის მხრიდან. თავისთავად, ორივე ნამდვილად და თანაბრად ინტერპრეტატორია, მაგრამ ეს თანაბრობა, შესაძლოა, დაირღვეს იმის გამო, რომ ინტერპრეტატორი ინციტელექტუალურად და ოსტატობრივ (სამუშაო საშუალებების, ანუ მეთოდების გამოყენებით), ან კიდევ პროფესიული ცოდნით სჯობნიდეს კვლევისა და ანალიზის მეთოდებში ჩაუხედავ სხვა მკითხველს.

ის, რაც ავტორისეულ ჩანათვიქრში ინტენციის სახით არსებობდა და რამაც – პირველადი ენციკლექიის გამოისობით – ხორცი შეისხა ტექსტის სახით, და თითქოს თავის მიზანს მიაღწია, მაინც აუცილებლად ინარჩუნებს მუდმივ დაუსრულებლობას, რამდენადაც, ფაქტობრივად, უსასრულოა ავტორისა და მკითხველის ურთიერთობის პერსპექტივა. დაწერილი ტექსტი მხოლოდ და სწორედ ინტერპრეტაციაში ახდენს თავის სრულყოფილ გამოვლენას, მაგრამ რაკი ინტერპრეტაცია თავისი არსით ამოუწურავი, მრავალმხრივი და უსასრულოა, პირველადი ენციკლექიის უსასრულობა გადადის მეორეული ენციკლექიის უსასრულობაში.

პირველადი ენციკლექიის მეშვეობით, ავტორისეული ჩანაფიქრის მატერიალიზება, ანუ ამ ჩანაფიქრის ქცევა ცექსტად (რის გარეშე ის ოდენ ჩანაფიქრადვე დარჩებოდა), აუცილებლად და ყოველთვის სძენს ცექსტს განსაზღვრულ ფორმას, რაც ემსახურება იმას, რათა უწყება გასაგები იყოს მკითხველისათვის, ვისთვისაცაა განკუთვნილი ეს უწყება. ამ ამოცანის შესასრულებლად საჭირო ხდება ცექსტის ფორმალური მოწესრიგება და შესაბამისი ხერხების გამოგონება თუ გამოყენება, – მკითხველისათვის არა მხოლოდ უწყების შიშველი შინაარსის მისაწოდებლად, არამედ მასზე ემოციური შთაბეჭდილების ან ინციკლექტუალური გავლენის მოსახდენად.

საბოლოოდ, სათქმელის ფორმოზობრივი მოწესრიგება, ორგანიზება, სავანგებო და განსაზღვრული ნიშნობრივი სისტემის გააზრება და განაწილება საშუალებას აძლევს ავტორს, თავისი მიზანსწრაფული ქმედებით ჩამოაყალიბოს და შექმნას ცექსტი. მაგრამ როცა ის პირველადი ენციკლექია, რომელიც შინაგანად ჩადებული იყო ცექსტში ჯერ კიდევ მის ჩამოყალიბებამდე და რამაც უწყება ცექსტად აქცია, უკვე მიზანსწრაფულად გამოვლინდა და ავტორმა ამ ცექსტის წერა დაასრულა, ამის შემდგომ, ცია-ს საქმიანობის ფეხდაფეხ, ცექსტი თანამიმდევრულად იწყებს მეორეული ენციკლექიის გამოვლენასაც.

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

ამოუწურავია პირველადი ენტელექტია, რადგან ყოველთვის ამოუწურავია ტექსტის სათქმელი; ამოუწურავია მეორეული ენტელექტია, რადგან ამოუწურავია ტექსტის ინტერპრეტაცია.

თუ პირველადი ენტელექტის გამოვლენის არე იყო ავტორისეული ტექსტი, მეორეული ენტელექტია ვლინდება ტია-სეული კვლევის შედეგებში, რომელიც, ასევე, ტექსტის სახით იქმნება.

ცია-ს უმთავრესი, საფუძველმდები ამოცანაა ცექსტის ანალიზი, რაც მოითხოვს ცექსტის შესწავლა-დამუშავებას როგორც მიკროანალიზის, ისე მაკროანალიზის განზომილებით. კვლევა, რომელიც ორივე ამ მიმართულებით თანდათანებრივ წარიმართება, ხელშესახებ ნაყოფს გამოიღებს მხოლოდ მოპოვებული დასკვნების შეერთება-შერწყმის შემდეგ. ცექსტის ანალიზი (როგორც მიკროანალიზი, ისე მაკროანალიზი) და მას მოდევნებული ინტერპრეტაცია, რასაც მოჰყვება მუშაობის დამაგვირგვინებელი შეჯამება, საბოლოოდ, წარმოაჩენს ერთიან ინტერალურ სურათს, სადაც კონკრეტულ ცექსტს (ან ცექსტებს) შესაბამის გარემოში მიჩენილი ექნება თავისი კუთვნილი და განსაკუთრებული ადგილი.

ცია ცექსტის მიკროანალიზისას იყენებს სხვადასხვა კერძო მეთოდს, ანუ ხერხს, რომელმაც დროთა განმავლობაში დაადასტურა საკუთარი ქმედითი უნარი (იქნება ეს ისტორიულ-შედარებითი, სემიოტიკური, სემანტიკური, ჰერმენევტიკული თუ სხვა დამკვიდრებული მეთოდები), თუმცა მათი გამოყენება და საკუთარი მიზნებისათვის მოხმარება სულაც არ გამორიცხავს, რომ ცია გასცდეს რომელიმე

უკვე დანერგილი მეთოდის ფარგლებს, თავად ამ მეთოდთა გაფართოება-დავიწროებისა თუ შერწყმის გზით. მიუხედავად არსებული მეთოდების შემოქმედებითი გამოყენებისა, ცია-ს არანაირად არ გააჩნია მისწრაფება, გამოიგონოს ახალი საგანგებო ხერხები ან საშუალებები მიკროანალიზური კვლევებისათვის, რაც მას სრულებითაც არც მიაჩნია არც თავის მიზნად და არც საჭიროდ.

რაც შეეხება ცია-ს მაკროანალიზურ კვლევას, ის ყოველთვის განსაკუთრებული გულისყურით განიხილავს და აუცილებლად ითვალისწინებს ავტორის პიროვნულ ვინაობას, ანუ იმას, თუ რა და როგორ გამოიყენა ავტორმა თავის ტექსტში საკუთარი გამოცდილებიდან (იგულისხმება ან ყოფითი, ან საჯარო-სამოქალაქო, ან ემოციური, ან ინტელექტუალური გამოცდილება) და, ასევე, მისი ცხოვრების გარემოებებს, მაგრამ, ამასთანავე, ცია მეტად მნიშვნელოვან ყურადღებას მიაპყრობს ტექსტის როგორც ისტორიულ და იდეურ (და, მათ შესაბამისად, პოლიტიკურ და იდეოლოგიურ), ისე კულტურულ და რელიგიურ გარემოს. მაკროანალიზური კვლევისას ცია უმთავრესად ემყარება ინტელექტუალური ისტორიის ძიებათა მიმართულებებს და მეთოდურ მონაპოვარს.

მაგრამ, საბოლოოდ, ცია-ს მუშაობის ინტეგრალურ შედეგს იძლევა სქოლასტიკური მეთოდის მკაფიოდ გააზრება, მასზე დაფუძნება

და მისი ხერხების გამოყენება. ტექსტის მიმართ ცია-სეულ დამოკიდებულებას განსაზღვრავს ამ მოძღვრების არა მარტო კვლევითი და მეთოდური საშუალებანი, არამედ – შესაძლოა, კიდევ უფრო მეტად – სქოლასტიკის იდეური და ზნეობრივი საწყისები.

ზოგიერთი განმარტება

1. მეორეული ენცელეფის რაობა

ტექსტის ანალიზისას და, განსაკუთრებით, ინტერპრეტაციისას, ცია ქმედით იარაღად იყენებს არისტოტელეს მოძღვრებას ენცელეფის გამო; თავად ეს ცნებაც – “ენცელეფია”, როგორც ჩანს, არისტოტელესვე შექმნილია და აღნიშნავს იმ ძალას (ენერგიას), რომელსაც პოტენციური გადაჰყავს აქტუალურში, ჩანათუიქრს აქცევს სინამდვილედ. მაგრამ თვით ამ ჩანათუიქრში უკვე არსებობს, ჩადებულია, ნაგულისხმევია მიზანი და, ამავე დროს, ის გამოვლენაც, რომელიც მხოლოდ განხორციელების დროს და განხორციელების შედეგად მიიღწევა. ცია ამ ცნების გამოყენებისას ითვალისწინებს ენცელეფის მნიშვნელობის დაზუსტებასაც და გაფართოებაც, რაც მიღწეული იქნა, უწინარესად, სქოლასტიკაში (სადაც სწორედ მკაფიოდ გაიმიჯნა ერთმანეთისაგან პირველადი ენცელეფია და მეორეული ენცელეფია, რაც მხოლოდ მინიშნებული იყო არისტოტელეს მიერ), თუმცა საყურადღებოა ცნების შინაარსის შემდგომი ცვლილებაც და მნიშვნელობაც, – ზოგიერთ ფილოსოფიურ მოძღვრებათა გავლით, სადაც ამ ცნების არცთუ სიღრმისეული ათვისება მოხდა, – გასული საუკუნის საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებში.

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

ტია-სათვის მეორეული ენტელექტია ტექსტში ჩადებული ავტორისეული სწრაფვა, რომლის დანახვა, გაგება და გაცხადება, – ტექსტის ინტერპრეტაციისას, – ტია-ს საკუთარ ამოცანად და მოვალეობად მიაჩნია.

2. სქოლასტიკური მეთოდის რაობა

ტექსტზე მუშაობისას და განხილვისას ცია ეფუძნება კვლევის სქოლასტიკურ მეთოდს, რომელმაც თავის უმაღლეს გამოხატულებას მიაღწია თომა აკვინელის შემოქმედებაში, – განსაკუთრებით, მის ნაშრომში “ღმრთისმეტყველების შეჯამება”. ამ მეთოდის საყრდენია შეკითხვების დასმისა და პაექრობის ხერხი, რასაც ამ წიგნის შემადგენელ მრავალრიცხოვან ტრაქტატებში ყოველთვის ხუთსათვეხუროვანი თანამიმდევრობა აქვს:

ა. შეკითხვა, რომელზეც შეიძლება გაიყვან დადებითი, ან უარყოფითი პასუხი (“ხომ არ არის?”);

ბ. დასაბუთებული საწინააღმდეგო მოსაზრებების წყება (“როგორც ჩანს”);

გ. ავტორიტეტული წყაროს თვალსაზრისი ამ საკითხზე (“მაგრამ საპირისპიროდ”);

დ. კვლევის შედეგების წარდგენა და დასაბუთება (“ასე ვუპასუხებ”);

ე. უკვე გამოთქმული საწინააღმდეგო აზრების გაბათილება.

ბუნებრივია, ტია გულისხმობს ამ მეთოდის (რომელიც, თავისთავად, სასკოლო-სასწავლო მეთოდია, რაც მისი სახელწოდებიდანაც მულაფ-ნდება: scholastica) ზოგადი სტრუქტურული ნიმუშის გათვალისწინებას (ხოლო ეს ნიმუში უწინარესად და უმეტესად – ტია-ს საქმიანობი-სას – ანალიზის უფრო შინაგან მიმდინარეობას ასახავს) და არა მის მექანიკურ ან გადაუმუშა-ვებელ გადმოღებას ტექსტის ანალიზის თანა-მიმდევრობის დასალაგებლად, ასაწყობად თუ საჩვენებლად.

ზოგიერთი პერსპექტივა

სამომავლოდ ივარაუდება მუშაობის გავრძელება ტია-ს თეორიული საფუძვლების გამოსაკვეთად და დასაზუსტებლად, ანუ აუცილებელი ხდება საკითხების უფრო გაშლა და უკვე ჩაწვდომა, სიფართოვისა და სიღრმის თვალსაზრისით. ჩნდება საჭიროება იმ ცნებებისა და ტერმინების საგანგებოდ დასადგენად და დასამუშავებლად, რომელთაც ტია იყენებს ან გამოიყენებს თავისი საქმიანობისას. სასურველია, მუშაობა წარიმართოს იმ მიმართულებით და კერძო პასუხები გაეცეს იმ შეკითხვებს, რომელთა გარკვეული წყება, ნიმუშების სახით, წარმოდგენილია ქვემოთ. თუმცა მუშაობის უმთავრესი ტვირთი, რა თქმა უნდა, გადავა კონკრეტული ტექსტების შესწავლაზე ტია-ს მეთოდით, ხოლო ამ ტექსტების ნუსხა, ბუნებრივია, ვერსად იქნება წარმოდგენილი, რადგან ამგვარი – ყოველგვარი – ტექსტების რაოდენობა ამოუწურავი და პრინციპულად უსასრულოა. ჩამონათვალის სახით შემოთავაზებულია მხოლოდ თეორიულად დასამუშავებელი საკითხები და მოცემულია მათი გადაწყვეტის პირველადი მონახაზი.

1. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის საწყისები

ბუნებრივად ჩნდება მოთხოვნა, მკაფიოდ ჩამოყალიბდეს ცია-ს მიზნები, შესაძლებლობები, პირობები, დანიშნულება, ძიებისა და კვლევის ძირითადი საფუძვლები.

უწინარესად, გასარკვევი და დასადგენია, თუ რა მოთხოვნილებამ განაპირობა ცია-ს წარმოშობა. შესაბამისად, აუცილებლად უნდა იქნეს წარმოდგენილი სხვადასხვა არსებული თეორიებისა და მეთოდების იმგვარი საქმიანი მიმოხილვა, რომელიც მიზნად დაისახავს, ცხადად აჩვენოს და ახსნას ცალკეული მათგანის მიმართ ცია-ს დამოკიდებულება, მათთან ცია-ს ნათესაობისა თუ დაპირისპირების ნიშნები და მიზეზები.

სხვადასხვა ჰუმანიტარულ დარგებში ტექსტების კვლევამ უკვე კარგა ხანია თან მოიცანა ავტორისეული უწყების ხილული მოწყვეტა ან ტექსტის ქსოვილით გამოხატული შინაარსისაგან, ან ტექსტში არსებული, მაგრამ ნებისმიერად შერჩეული გამონათქვამისაგან. ტექსტის მიმართ ამგვარი გამოყენებითი დამოკიდებულება (განპირობებული სრულიად უფლებამოსილი ინტერესით, გამომდინარე ამა თუ იმ

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

დარგის მოთხოვნილებისა თუ საჭიროებიდან), ფაქტობრივად, იწვევს ტექსტის ნამდვილი მისწრაფების, მისი ჩანაფიქრის უგულებელყოფას.

ერთი მხრივ, ტექსტის სრულმა შებოჭვა-შებლუდვამ ან მისმა დაშლამ უმცირეს ერთეულებად, რაც ზოგიერთმა გავრცელებულმა მეთოდმა დაამკვიდრა, ტექსტს შესამჩნევად დაუკარგა კონტექსტი, ჰორიზონტალური განზომილება, ჩვეული გარემო; მეორე მხრივ, უფართოესმა (და არცთუ იშვიათად უსაფუძვლო) განზოგადებებმა, რომელთაც, ასევე, უპასუხისმგებლოდ ჩამოაშორეს ავტორიცა და ტექსტიც საკუთარ დროსა თუ სივრცეს, სრულიად მყიფე გახადა გლობალურ-უნივერსალური დასკვნები, რომლებიც უმალ იმსხვრევა, როგორც კი კონკრეტული ტექსტების შემოცანის, განხილვის, გააზრების აუცილებლობა წამოიჭრება.

ხოლო ამ მდგომარეობამ ნამდვილად მოითხოვა სწორედ ინტეგრალური კვლევების გაშლა, რასაც ცია ახორციელებს; ამავე დროს, ავტორის მნიშვნელობის უარყოფამ ცოცხალი-ტარისტულ საფუძველზე აღმოცენებულ ზოგიერთ მეთოდში უკვე გარდაუვალი გახადა ცია-ს მოვალეობა, აუცილებლად წინ წამოწიოს ავტორი როგორც ტექსტის შემოქმედი და საგანგებო ყურადღება მიაპყროს მის გადამწყვეტ მნიშვნელობას კონკრეტული ტექსტის შექმნისას.

ცია მკაფიოდ აყალიბებს საკუთარ თვალსაზრისს ცექსტისა და ავტორის გამო, მაგრამ, ასევე, წამოჭრის საკითხს, თუ რამდენად არსებობს (რამდენად ყოველთვის არსებობს) მკითხველი, და როგორ გავლენას ახდენს მკითხველი, – ან ზოგადად, მისი არსებობა, – ავტორზე და ცექსტის შინაარსსა თუ სტრუქტურაზე.

ცია, ამავე დროს, აფართოებს ცექსტის ბუნებრივ ჩარჩოებს და არღვევს მის ჩაკეტილობას არა მარტო მაკრონალიზის შედეგად, არამედ ინტერპრეტაციის საშუალებებითაც.

2. შრეთა და დონეთა გამიჯვნა ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში

ცია მკაფიოდ განასხვავებს ერთმანეთისაგან ტექსტის შრეებსა და ტექსტის დონეებს. ცია დაადგენს იმ კრიტერიუმებს, რომლებიც ჯერ განსაზღვრავს, ხოლო შემდგომ გამიჯნავს ამ შრეებსა და დონეებს. ცია განსაზღვრავს, რა საჭიროება განაპირობებს მათს შემოტანას ცია-ს საქმიანობისას.

თავისთავად, ცია-ს მიერ სამუშაო ცნებებად “შრეებისა” და “დონეების” არჩევა, რა თქმა უნდა, პირობითია; უშუალოდ ტექსტის ანალიზისას ერთიცა და მეორეც უფრო იგულისხმება, ვიდრე გამოიყენება.

შრეები ტექსტის ვერტიკალური განზომილებებია. ცია შეისწავლის და განიხილავს ტექსტის შიდასივრცეს და შიდასართულებს, ტექსტში არსებულ ყველანაირ – დიდ თუ მცირე – სტრუქტურებსა და ერთეულებს (ვთქვათ, ნიშნებს და, მათ შორის, სიმბოლოებს, ასევე, კონცეპტებსა თუ იდეოლოგიებს). ცია არკვევს მათს დანიშნულებას, ან რამდენად მსჭვალავს და რანაირ შინაარსს სძენს ისინი ტექსტს. ცია კარგად აცნობიერებს, თუ რამდენად აუცილებელია, ტექსტის აღსაწერადაც

და გასაგებადაც, გულისყურით შესრულდეს მიკროანალიზი, რამაც – შესაძლებლობის ფარგლებში – უნდა დაადგინოს ტექსტის ყოველი ცალკეული შრე (ფონოლოგიური, ლექსიკური, სემანტიკური, სემიოტიკური, სტილური, სტრუქტურული, კომპოზიციური და ა. შ.), მათი ურთიერთკავშირი ერთმანეთთან და მათი დატვირთვა ტექსტის ავტორისეული უწყების გადმოსაცემად.

დონეები ტექსტის ჰორიზონტალური განზომილებაა. ცია შეისწავლის და განიხილავს ტექსტს არაერთ განსხვავებულ დონეზე, ანუ დაადგენს ტექსტის მიმართებასა და დამოკიდებულებას ტექსტის გარეთ არსებული პიროვნული, საჯარო თუ კულტურული სივრცის სხვადასხვა არესთან: ავტორის ბიოგრაფიასთან, სხვა მონათესავე ან დაპირისპირებულ ტექსტებთან, ისტორიულ თუ სამოქალაქო გარემოსთან, იდეურ თუ იდეოლოგიურ თვალსაზრისებთან, მითოსთან, რელიგიასთან... ამავდროს, ცია არასოდეს ივიწყებს ან უგულებელყოფს, რომ ყოველი ტექსტი ცხადად ირეკლავს დამოკიდებულებას ტრადიციასთან (ტრადიციის ხანგრძლივობის, მისი სიგრძე-სიმოკლის მიუხედავად), ტრადიციის გაგრძელების ან მასთან დაპირისპირების შესაძლებლობით.

საბოლოო დასკვნებისათვის ცია მზად იქნება, როცა ტექსტი უკვე აღიქმება როგორც მთლიანობა, ხოლო ტექსტის ამგვარ ინტეგ-

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

რალურ სურათს იძლევა შრეთა და დონეთა ჯერ ცალ-ცალკე დადგენა და გაგება, ხოლო შემდგომ მათი შერწყმა და გაერთიანება ინტერპრეტაციის შემაჯამებელ საფეხურზე გადასასვლელად.

3. ნიშნის გაგება და მისი მნიშვნელობა ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში

რაკი ტია-ს ყურადღების საგანია მხოლოდ დაწერილი ტექსტი, ბუნებრივია, სამყაროში არსებულ მრავალრიცხოვან და მრავალსახოვან ნიშანთაგან ტია შეეხება მხოლოდ წერილობითი სახით არსებულ ნიშანს, რომელიც, თავის მხრივ, შესაძლოა აღნიშნავდეს სამყაროში არსებულ ნებისმიერ აღსანიშნს.

ტექსტის ყველანაირი გამოხატულება, ანუ უწყების, სათქმელის, გამოსახატავის გადაქცევა ნივთიერ, ხელშესახებ ტექსტად უკვე იმთავითვე მოითხოვს მის მოქცევას ნიშნობრივ ბადეში. ამდენად, ნებისმიერი ტექსტი უკვე ბუნებრივად ნიშნობრივია. აღსანიშნისა და აღმნიშვნელის ერთიანობა იძლევა საშუალებას, ავტორისეული უწყება და მისი გამოხატულება ერთ ინტეგრალურ, განუყოფელ მთლიანობად იქნეს დანახული თუ განხილული.

ტია ეძებს და მოიპოვებს პასუხს, თუ საკუთრივ რა დანიშნულება ენიჭება ნიშანს და რა განაპირობებს მის გამოყენებას, ან რამდენად ნებისმიერია ის არა მხოლოდ ზოგადად, არამედ, უფრო კერძოდ, კონკრეტული ტექსტის სტრუქტურაში.

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

ტია ნიშანს ანიჭებს ფართო გაგებას, რომელიც მოიცავს ამ ცნების მნიშვნელობათა ვრცელ ველს. ტია-ს თვალსაწიერიდან, ნიშანი, როგორც ცნება, აღნიშნავს ყველა იმ ტროპსა თუ ფიგურას, რომლებიც გამოიყენება მხატვრულ თუ არამხატვრულ ტექსტში. ტია-სათვის განსაკუთრებულად ღირებულია ისეთი ნიშანი, როგორიცაა სიმბოლო, ხოლო, რაკი სიმბოლოში ყოველთვის ჩადებულია იდუმალი მნიშვნელობა, რომლის გაცხადებასაც ემსახურება ინტერპრეტაციის შრომა, სიმბოლოც, თავის მხრივ, საკუთარ არსს გახსნის და წარმოაჩენს მხოლოდ ინტერპრეტაციის ოსტატობის შედეგად.

ზოგადად, თუკი ტექსტი გაგებული იქნება როგორც მთლიანი ნიშანი, მაშინ:

სინტაქტიკა შეისწავლის ტექსტების ერთმანეთთან მიმართებას (კვლევა წარმართება დონეთა განზომილებაში);

სემანტიკა შეისწავლის, თუ რა შინაარსს, რა აზრს, რა სათქმელს გამოხატავს ნიშანი, ანუ ტექსტი მთლიანად, თუმცა მანამდე დაადგენს იმ კავშირს, რაც დამყარებულია აღსანიშნსა და აღმნიშვნელს შორის (კვლევა წარმართება შრეთა განზომილებაში); ასევე, განისაზღვრება, თუ როგორ, რა საშუალებებით, რა ხერხებით მყარდება კავშირი თავად ტექსტსა და მის უწყებას შორის; გაირკვევა, თუ როგორ აღიქმება ტექსტი ინტერპრეტაციის მიერ და რატომ

იკითხება ის ამგვარად, ოღონდ ტექსტი წარმოსახული იქნება ინტეგრალურად (ა. კონკრეტული ტექსტი როგორც მთლიანობა, ბ. ტექსტის კონკრეტული უწყება როგორც მთლიანობა, გ. კონკრეტული ტექსტისა და კონკრეტული უწყების განუყოფელი მთლიანობა);

პრაგმატიკა შეისწავლის ინტერპრეტაციათა ისტორიას, ანუ როგორ აღიქმებოდა ესა თუ ის ტექსტი ინტერპრეტატორთა მიერ პირადი თუ ისტორიულ-კულტურული გარემოს გათვალისწინებით. ცია-სეული ინტერპრეტაცია კი ამ რიგში არა მარტო ერთ-ერთია, არამედ ის თავს ივალდებულებს, განიხილოს და შეაჯამოს კიდევ წინამორბედი ინტერპრეტაციები.

ნიშნის რაობის გასაგებად ცია-სათვის აუცილებელ საყრდენად რჩება ნიშნის შესახებ სქოლასტიკური მოძღვრება, თუმცა ცია ასევე სარგებლობს ნიშნების შემსწავლელი საგანგებო მეცნიერების – სემიოლოგიის (სემიოტიკის) გამოცდილებითა და მიღწევებით.

4. ანალიზი და ინტერპრეტაცია ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში

ის, რომ ცია-ს სახელწოდებაში თვალშისაცემი და წარმმართველია ანალიზი, სრულებით არ ნიშნავს, რომ ცია, მას შემდეგ, რაც აღწერისა და გაგების საფეხურიდან გადაინაცვლებს მომდევნო საფეხურზე და შეუდგება ანალიზს, იქვე, – დასრულებული ანალიზის შედეგების წარმოჩენით, – ამოწურავს თავის საქმიანობას. ცია-სათვის ანალიზი ქმედებაცაა და გზაცაა, მაგრამ, ცია-ს მიზანსწრაფვიდან გამომდინარე, ის არ ჩერდება კვლევის ამ საფეხურზე და აგრძელებს დაწყებულ გზას, ტექსტის გაგების მიმართულებით. ცია ადასტურებს, რომ ტექსტის წაკითხვის, განხილვისა და ახსნის მთავარი მიზანია ტექსტის გაგება, ავტორის უწყების ჩაწვდომა და გარეთ გამოტანა, ავტორის ინტენციის საჯარო გაცხადება. სწორედ ამ მიზანს ემსახურება ტექსტის ინტერპრეტაცია, რისი შესაძლებლობაც ენციკლექიურად უკვე ჩადებულია და შეიგრძნობა ცია-ს საქმიანობისას ტექსტთან პირველივე შეხების უმაღლეს. სქემატურად რომ ითქვას, ინტერპრეტაცია ბუნებრივად იწვევს პირველადი ენციკლექიის გადასვლას მეორეულ ენციკლექიაში.

ამგვარად, ანალიზს მოსდევს ინტერპრეტაცია, ან, უფრო ზუსტად, ანალიზი აუცილებლად

გულისხმობს – ენცელეფიურად – ინტერპრეტაციის მოდევნებას. ტია აცნობიერებს, რომ ავტორისეული ჩანაფიქრის გაჩენის პირველი წამიდან, შემდგომ კი ტექსტის სიცოცხლის დასაწყისიდან, ტექსტის ჩამოყალიბება-შექმნის ყოველ მონაკვეთზე მიმდინარეობს შემოქმედებითი სიცოცხლე, რომელიც სრულდება ტექსტის ინტერპრეტაციაში, მაგრამ სწორედაც სრულდება, ანუ სისრულესა და სრულყოფილებას იძენს, თუმცა არანაირად არც დაწყდება და არც გაწყდება. ენცელეფიის ქმედება გრძელდება, სანამ ის არ ამოწურავს ავტორისეულ ჩანაფიქრს, ანუ სანამ სრულად არ განხორციელდება ავტორისეული უწყება ჯერ ტექსტის, ხოლო შემდგომ ინტერპრეტაციის სახით, რაც ცხადყოფს შემოქმედებითს განგრძობითობას. რაკი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობა ამოუწურავია, შესაბამისად, ენცელეფია ხორციელდება ყოველ მომდევნო ინტერპრეტაციაში, რომელთა რიცხვი უსასრულოა. რამდენადაც ტექსტი ცოცხლობს ინტერპრეტაციაში, ხოლო, ერთი მხრივ, ყოველი ცალკეული ინტერპრეტაცია ხელახლა და ახლებურად აცოცხლებს ტექსტს, მაგრამ, მეორე მხრივ კი, ინტერპრეტაციის შესაძლებლობა მარადიულია, ამდენად, ტექსტი სამუდამოდ ამოუწურავია და, შესაბამისად, სამუდამოდ ცოცხალია.

5. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი და ინტერპრეტაციული სინთეზის საკითხი

ტექსტის ანალიზი, პირველადი მნიშვნელობითვე, საქმიანობაა, რომელიც ცალკეულ ერთეულებად დაშლის ტექსტს. შესაბამისი დანაწევრების შედეგად, ცია შეძლებს ამ ცალკეული ერთეულების აღწერას, გაგებასა და მათი მნიშვნელობის გააზრებას კონკრეტულ ტექსტში.

მაგრამ ცია ცდილობს, პასუხი გასცეს რთულ შეკითხვას, თუ როდის, ანალიზის რომელ საფეხურზე მთავრდება ტექსტის დანაწევრებული აღქმა და როდის, რომელი საფეხურიდან იწყება ტექსტის აღქმა ერთიან, განუყოფელ მთლიანობად, ანუ როდის ენაცვლება მიკრონალიზს მაკრონალიზი; კიდევ, ზოგადად, შესაძლებელია თუ არა მსჯელობა ტექსტის ერთიანი უწყების ან გამოხატვის ერთიანი ფორმის შესახებ და მათი აღწერა-გადმოცემა ცია-ს შედეგების შეჯამებისას; უფრო მეტი, თავად უწყება და გამოხატვის ფორმები ნებისმიერია თუ დაკავშირებულია ერთმანეთთან შინაგანი აუსცილებლობით და შეძლებს თუ არა ცია ტექსტის ზოგადი ინტეგრალურობის პოვნასა და დადასტურებას სწორედ ამ განზომილებითაც.

ამას ემატება – ტექსტის ანალიზის დასრულების შემდეგ – ტექსტის აუცილებელი გააზრება და განხილვა იმ გარემოს გათვალისწინებით, იმ კონტექსტის განხილვა-წარმოდგენით, რომელმაც გამოძახილი პოვა ტექსტში. ამ შემთხვევისას ტია-ს უკვე საქმე აქვს ინტერპრეტაციულ სინთეზთან, მაგრამ დასადგენია, სად და როდის ხორციელდება ეს სინთეზი; ასევე, გასარკვევია და მკათიოდ შემოსაზღვრულია ამ სინთეზის ფარგლები, რათა სინთეზი არ გადაიქცეს უსაფუძვლო, გამოგონილ, ტექსტსა და მის გარემოს მოწყვეტილ აბსტრაქციად.

ტია გამოკვეთილად აცხადებს, რომ სინთეზად ის მიიჩნევს არა ცალკეულ ერთეულთა მექანიკურ შერწყმა-შეერთებას, არამედ იმ ახალ სინამდვილეს, რომელიც გზას უკავთავს იმგვარი მთლიანობის წარმოჩენას, სადაც სათქმელი და გამოხატვის ფორმები სწორედაც უერთდება ერთმანეთს და, ამავე დროს, ცხადად ირეკლავს იმ გარემოს, რომელშიც ის შეიქმნა.

ტია-ს მყარი შეხედულებით, სინთეზი განპირობებულია არა გარემოთი, არამედ ავტორის უწყებით და იმით, თუ როგორია ავტორისეული სწრაფვა ამ უწყების ხორცშესასხმელად ტექსტის სახით. შესაბამისად, ტექსტს ქმნის არა გარემო, არამედ ავტორი, თუმცა გარემო აუცილებლად და ყოველთვის აისახება ტექსტში.

საჭიროა, ასევე გაცხადებულად ითქვას, თუ რამდენად აქვს სურვილი ტია-ს, რომ მისი მუ-

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

შაობის შედეგმა მიიღოს სინთეზის სახე; ან იქნებ ცია, სახელის კვალობაზე, მაინც უპირატესობას ანიჭებს ანალიზს და ამჯობინებს მეტ-ნაკლებად მის ჩარჩოებში დარჩენას, ხოლო სინთეზის ჩამოყალიბებას ცია არ მიიჩნევს საკუთარ ვალდებულებად და მას მხოლოდ საგანგებო, განსაკუთრებული შემთხვევისას მიმართავს; ანდა ვარაუდობს თუ არა ცია, რომ საბოლოო სინთეზი განხორციელდება მხოლოდ იმ შესაძლებლობისას, სადაც ტექსტის ავტორი, მკითხველი და ინტერპრეტატორი განუყოფლად უერთდება ერთმანეთს.

6. ინტერპრეტაციის მოვალეობა და პასუხისმგებლობა ტექსტის ინტერპრეტაციის ანალიზში

ცია-ში ტექსტსა და ტექსტის ანალიზს ერთმანეთთან აკავშირებს ანალიტიკოსი, თუმცა ცდომილება იქნება, ითქვას, რომ იგი მათ შორის იმყოფება, მათი შუამავალია, რადგან ანალიტიკოსი არასოდესაა მოწყვეტილი ანალიზს და სწორედ იგი აყალიბებს მას. ამავ დროს, ცია ცდილობს, მკაფიოდ გამიჯნოს ანალიზი და ინტერპრეტაცია და, საბოლოოდ, შემაჯამებელ მუშაობას მაინც უკავშირებს ინტერპრეტაციას, რომელიც მოსდევს ანალიზს და რომელსაც ახორციელებს ინტერპრეტაციის ანალიზი. მაგრამ ცია არ მიჯნავს ანალიტიკოსს ინტერპრეტაციისაგან, თუმცა ცდილობს გაარკვიოს, ცია-ს რომელი საფეხურისათვის იქნება პრიორიტეტული ანალიზი და რომლისათვის – ინტერპრეტაცია. რაკი ცია, ზოგადად (სულაც, სახელწოდებიდან გამომდინარე), საკუთარი საქმიანობის პირველსაწყისად მიიჩნევს ანალიზს, ამდენად, ტექსტის კვლევას ყოველთვის საფუძველს უდებს ანალიტიკოსი, ხოლო ინტერპრეტაციის შემდგომ შეუდგება თავის სამუშაოს. არ იქნება გამართლებული, ითქვას, რომ რომელიმე ეს ფუნქცია დაქვემდებარებულია, თუნდაც იმიტომ, რამდენადაც ცია-ს პირობებში ანალიტი-

კოსი პიროვნულად ითავსებს ინტერპრეტაციას, – ხან თანამიმდევრულად, ხან ერთდროულად. ცია-ს ხედვით, ანალიზის საფეხურიდან ინტერპრეტაციის საფეხურზე გადანაცვლება გაადვილებულია იმ სინამდვილით, რომ ეს საფეხურებრივი გადასვლა ხორციელდება ტექსტის მკითხველ-ანალიტიკოს-ინტერპრეტაციის პიროვნებაში.

ზოგადად, ინტერპრეტატორი, რა თქმა უნდა, მკითხველია, მაგრამ, ამავე დროს, იგი მეტია, ვიდრე ოდენ მკითხველი, – არა მარტო ტექსტის მიმართ პროფესიული დამოკიდებულების გამო, არამედ იმიტომაც, რომ იგი თავადაც შემოქმედია და აქედან გამომდინარე, თავადაც ქმნის ახალ ტექსტს, ოღონდ არსებული ტექსტის ინტერპრეტაციის სახით. ამიტომ ინტერპრეტატორი ერთდროულად მკითხველიცაა და ავტორიცაა, ისიც წერს და ისიც ქმნის თუნდაც მეორეულ ტექსტს (მეორეული ენციკლოპედიის მეშვეობით). რა თქმა უნდა, ამის გამო, ამის გათვალისწინებით, მისი საქმიანობაც სამი მიმართულებით წარიმართება და ამ მეორეულ ტექსტსაც აქვს თავისი, საკუთარი – შესაძლებელია, პირველადი ტექსტისაგან ან მეტად, ან ნაკლებად დამოუკიდებელი – სტრატეგია, ტაქტიკა, ტექნიკა.

მაგრამ ტექსტის ანალიზისას ცია მოითხოვს ანალიტიკოსისაგან ტექსტის ხელშეუხებლობის მინიმუმის დაცვას, რათა, უწინარეს ყოვლისა, ტექსტი არ დამახინჯდეს, ანუ არ დაშორდეს სა-

კუთარ უწყებასა და შინაარსს. შემდგომ, ცექსტის ინტერპრეტაციისას ისევ და კიდევ უფრო მკაცრად დადგება ამგვარი მინიმუმის დაცვის საკითხი, ოღონდ მისი დაცვა მოეთხოვება ინტერპრეტატორს, თუმცა ინტერპრეტაციის თანამიმდევრულად განვითარების გარკვეულ, შემაჯამებელ საფეხურზე ინტერპრეტატორი მოიპოვებს უფლებას, წარმოადგინოს – ოღონდ გაცხადებულად და გამიჯნულად – საკუთარი დამოკიდებულებით აღბეჭდილი ხედვა იმ უწყების გამო, რაც ავტორისათვის ცექსტის შექმნის ბიძგად იქცა.

ამასთანავე, თავისთავად ამგვარი სუბიექტური დამოკიდებულება ჩნდება ცექსტის შერჩევის უმაღლ ინტერპრეტატორის იმ პირადი განწყობითაც, რომელიც განსაზღვრავს მის ამ კონკრეტულ არჩევანს. ინტერპრეტატორი ირჩევს ცექსტს ცია-ს საშუალოს ჩასატარებლად, მაგრამ იგი კარგად აცნობიერებს, რომ მისი არჩევანი გადაწყვიტა ავტორისეული უწყების ან ნათესაობამ, ან მასთან მკვეთრად დაპირისპირებამ, ან მოვალეობამ მის მიმართ, რაც – ყველა ეს შემთხვევა – იძლევა საშუალებას, ინტერპრეტატორის საკუთარი სათქმელი გამოიხატოს; ანდა, შესაძლოა, გაჩნდეს ეჭვი, რომ უწყება ცექსტში გამოთქმულია არასაკმარისად ან არასრულად, რაც განაპირობებს აუცილებლობას, რომ ეს უწყება შეივსოს ან გამოიხატოს ბოლომდე. სხვათა შორის, ეს უკანასკნელი შემთხვევა ყველაზე მეტ საფრთხეს უქმნის, ერთი მხრივ, ცექსტს, რათა მას არ მიეწეროს ის, რაც მასში არაა ნათქვამი და არც იგულისხ-

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

მება, მაგრამ, მეორე მხრივ, ინტერპრეტაციას, რომლის წინაშე ამგვარი მდგომარეობა წამოჭრის ზნეობრივ პრობლემას, რათა მან არ ისარგებლოს ტექსტით როგორც მხოლოდ საშუალებით და არ იძალადოს ტექსტზე.

ცია საჭიროდ მიიჩნევს, ტექსტის ინტერპრეტაციისას ინტერპრეტაციური აღიჭურვოს შესაძლო ასკეტურობით, რასაც უნდა გამოხატავდეს ინტერპრეტაციის მაქსიმალური თვითშეზღუდვა, რათა მკაფიოდ იქნეს დაცული საინტერპრეტაციო თვარგლები. ეს თვითშეზღუდვა დაეხმარება ინტერპრეტაციას, თავი შეიკავოს საკუთარი თვალსაზრისის იმგვარი გაშლა-განვითარებისაგან, რომელიც ინტერპრეტაციას საერთოდ დააშორებს ტექსტის სათქმელს, მის უწყებას. ამ საფრთხის თავიდან ასაცილებლად დამაზღვეველ წინაპირობას წარმოადგენს ინტერპრეტაციის დროს (ისევე როგორც მანამდე – ანალიზისას) ტექსტთან განუწყვეტლივ უკიდურესად ახლოს ყოფნა (ამიტომაც ცია არასოდეს ავლენს ხელმომჭირნეობას ციტირებისას).

ცია ინტერპრეტაციას ანიჭებს შესაძლებლობას, გაიზიაროს ავტორისეული უწყება და შეუერთდეს ავტორს ამ უწყების მოწოდება-გავრცელების მიზნით, მაგრამ თუ ავტორისა და ინტერპრეტაციის სათქმელი არ ემთხვევა ერთმანეთს, მაშინ ინტერპრეტაციას მოეთხოვება, პაციოსნად და ცხადად გამოხატოს საკუთარი სათქმელი და გაემიჯნოს ავტორისეულ უწყებას

იმ შემთხვევისასაც კი, თუკი სწორედ ეს კონკრეტული ცექსტი ან ამ ცექსტის ინტეგრალური გარემო აღმოჩნდა პირველადი ბიძგი ინტერპრეტაციორისეული სათქმელის გადმოსაცემად და ჩამოსაყალიბებლად. ამდენად, შესაძლოა, ინტერპრეტაციორს ჰქონდეს თავისი საკუთარი სათქმელის გამოხატვის სურვილი და იგი ამ მიზნითაც სარგებლობდეს ცია-ს მიერ მინიჭებული შესაძლებლობით, მაგრამ მისი ყოველი სამუშაო ქმედება აუცილებლად უნდა გამორიყხავდეს ნებისმიერ ძალადობას ცექსტზე.

თავისთავად ამგვარ მოთხოვნებს ცია საკუთარ ზნეობრივ მოვალეობად რაცხს.

მყარი იდეური თვალსაწიერი გადამწყვეტად ეხმარება ინტერპრეტაციორს, რათა იგი თავისი პიროვნული ძალებისა და უნარების ინტეგრალური თავმოყრით ირჩევდეს, ხედავდეს და განიხილავდეს ცექსტს. ცექსტის მიმართ ინტერპრეტაციორის დამოკიდებულება დაფუძნებულია მის მიერ ღირებულებათა მკაფიო გააზრებასა და გათავისებაზე.

ასევე, ინტერპრეტაციორის ვალდებულებაა, მკვიდრად ინარჩუნებდეს საკუთარ პიროვნულ ინტეგრალურობას და არ ანელებდეს საკუთარ ინტელექტუალურ მზადყოფნას ცია-ს საქმიანობისას. ინტერპრეტაციორის მუშაობისას განმსაზღვრეელ მნიშვნელობას იძენს მისი მხრივ დაყრდნობა გონიერების (prudentia) სიქველეზე, რაც არა მხოლოდ უმჯობესად და საღად

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

ახსნის ტექსტის ავტორისეულ უწყებას, არამედ ტექსტთან ურთიერთობის ზნეობრივ ჩარჩოებსაც შეუნარჩუნებს სიმტკიცეს და, ამავე დროს, ტექსტისა თუ ავტორის მიმართ ყველაზე ღირსეულ, ყველაზე პატიოსან დამოკიდებულებას უზრუნველყოფს.

მართალია, ინტერპრეტაციორი არანაირად არ უნდა ამახინჯებდეს არც ტექსტს და არც ავტორისეულ უწყებას, რასაც მას ცია-ს წესები დაუინებით უკრძალავს, მაგრამ იგი შერჩეულ ტექსტს მაინც გარდაუვალად მოათავსებს სამყაროს თავისეული განჭვრეტის ბადურაში. ამიტომ ცია-სეული ინტერპრეტაციორი თავისი საქმიანობისას ვერ იქნება ოდენ დამკვირვებელი (მაგალითად, ვერც პოზიტივისტი და ვერც ემპირიკოსი), რადგან იგი ქმედითად, შემოქმედებითაა ჩართული ტექსტის ინტერპრეტაციის პროცესში, ანუ თანამონაწილეობს ტექსტის სიციოცხლეში.

ცია ინტერპრეტაციორისაგან მოითხოვს, ერთი მხრივ, უზუსტეს და უფაქიზეს წყაროთმცოდნეობითს მომზადებას, მის პროფესიულ მოწითულობას ტექსტის ყველა შესაძლო შრის მოსახელთებლად და ჩასაწვდომად, ხოლო, მეორე მხრივ, უფართოეს ზოგადკულტურულ თვალსაწიერს, რადგან ტექსტის დონეთა წარმოდგენა და აღწერა შეუძლებელია ტექსტის ფართო გარემოს გაუთვალისწინებლად, – ინტერპრეტაციორს ტექსტის გასაგებად და აღსაქმელად აუცილებლად

სჭირდება ეპოქისა და კულტურის კონტექსტის საუკეთესო ცოდნა.

ისევ, ტია-ს მიაჩნია, რომ ინტერპრეტაციონალიზმი უნდა იყოს იმგვარი ინტეგრალური პიროვნება, რომლის საქმიანობიდან ერთიანად გამოჭვივის იდეური, მნიშვნელოვანი, ესთეტიკური მთლიანობა.

ამგვარ მოთხოვნათა დაკმაყოფილებისა და დაცვის გარეშე, ინტეგრალური ანალიზის პირველადი, მოსამზადებელი საფეხურის დაძლევა შესაძლებლად ჩანს, მაგრამ სრულიად შეუძლებელია ინტეგრალური ანალიზის საბოლოო მიზნის მიღწევა, ანუ ინტერპრეტაციის სამუშაოს ნაყოფიერი შესრულება.

ტია საშუალებას იძლევა, ტია-ს საქმიანობისას ჩამოყალიბდეს ინტერპრეტაციონალიზმი – ინტეგრალური პიროვნება, რომელიც ინტერპრეტაციული მუშაობისას თავად იღებს და ითვისებს აღზრდას, მაგრამ იგი, ამავე დროს, სხვასაც უბიძგებს, უძღვება, – აღმზრდელობითად, პედაგოგიურად (paedagogus), – რათა ამ სხვამაც შეძლოს, ჩამოაყალიბოს საკუთარი ინტეგრალური პიროვნება.

7. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი და ტექსტის ავტორის საკითხი

ტია აცნობიერებს, რომ ყოველი კონკრეტული ტექსტი შექმნილია კონკრეტული ავტორის მიერ, ხოლო ეს ტექსტი ასახავს არა მხოლოდ ავტორისეულ უწყებას (ანუ, უხეშად რომ ითქვას, იმ ჩანათვიქრს, რაც ავტორს უნდოდა, წერილობით ტექსტად ექცია), არამედ გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ არსებული ტექსტი აუცილებლად ირეკლავს მისი ავტორის განვლილი ცხოვრების იმუამინდელ – ტექსტის შექმნის დროინდელ – საფეხურსაც და ნაყოფსაც.

ტია, რომელიც უპირობო პატივს სცემს ცალკეული თუ ყოველი ადამიანის პიროვნულ განუმეორებლობასა და ღირებულებას, სრულიად მიუღებლად მიიჩნევს “ავტორის სიკვდილის” მემარცხენე-კოლექტივისტურ თვალსაზრისს, რომელიც, ზოგადად, მიმართულია პიროვნების იდეისა და პიროვნული შემოქმედების წინააღმდეგ.

ტია არ გამორიცხავს, რომ ზოგჯერ ავტორი, შესაძლოა, განიცდიდეს ამა თუ იმ ჯგუფის გავლენას და გამოხატავდეს რომელიმე გაერთიანებაში გავრცელებულ და დამკვიდრებულ

იდეასა თუ შეხედულებას, მაგრამ თვით ასეთი შემთხვევისასაც კი, საკუთარ ტექსტზე პასუხს აგებს მისი ავტორი, რომელიც თავად გადაწყვეტს და განსაზღვრავს ტექსტის არსებობასაც და არსსაც, ხოლო ნებისმიერი ტექსტი, ყოველთვის და ყველა გარემოებისას, ჩამოყალიბდება ავტორის პიროვნული მეობის ქურაში, რადგან ტექსტი მხოლოდ ავტორის შექმნილია (თვით კოლექტიური ავტორის – ავტორთა გუნდის – იმ იშვიათი გამონაკლისისას, როცა უცნობია ჯგუფის თითოეული წევრის ავტორისეული წვლილი, ამ ჯგუფს ტია განიხილავს როგორც ერთ ავტორს, რომლის ბიოგრაფია შედგება ტექსტის შექმნის ცალკეულ მონაწილეთა ბიოგრაფიული მონაცემების ჯამისაგან).

თუ ტექსტის ავტორი ემსახურება რომელიმე ჯგუფის მიზანსწრაფვას (შესაძლოა, ასრულებდეს კიდევ მის დაკვეთას) და, შესაბამისად, ტექსტის უპირატესი დანიშნულება იყოს ამ ჯგუფის სათქმელის გამოხატვა, მაშინაც კი გადაწყვეტილება მაინც ავტორისეულია: სწორედ ავტორი თავად ანიჭებს ტექსტს კოლექტიური მსახურების დანიშნულებას და თავადვე ირჩევს გამოხატვის ფორმებს.

თუნდაც ავტორი ცხადად განიცდიდეს რომელიმე მყარი ტრადიციის გავლენას, გაცნობიერებულად რჩებოდეს ამ ტრადიციის ჩარჩოებში და მისი წერის ტაქტიკა თუ ტექნიკა მთლიანად ემყარებოდეს უკვე არსებულ, დამკვიდრებულ წესებს, მაშინაც კი ავტორისეული პიროვნება

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

მაინც აუცილებლად გამოკრთება არჩევანის შემთხვევისას, – კერძოდ, იმითაც, თუ რომელ შესაძლებლობას ან შესაძლებლობებს ირჩევს იგი თავისი ტექსტის ჩამოსაყალიბებლად.

ცია უყურადღებოდ არ ცოვეს საკითხს, თუ რა განაპირობებს ავტორის მიერ ჯერ ტექსტის შექმნის, ხოლო შემდეგ მისი გასაჯაროების სურვილს. შესაბამისად, გასათვალისწინებელი და მოსალოდნელია იმგვარი შემთხვევაც, როცა ავტორს ან არ უნდოდეს თავისი უწყების ტექსტად ქცევა (რის შედეგადაც ტექსტი არც შეიქმნება და არც იარსებებს), ან არ უნდოდეს მისი გაცნობა სხვისთვის (რამდენ ადამიანსაც უნდა გულისხმობდეს ეს სხვა: ერთიდან უსასრულობამდე), ანუ მისი გამოცანა პირადი სივრციდან საჯარო სივრცეში (რის შედეგადაც ტექსტი გამოუქვეყნებლად დარჩება), ან – ორივე ერთად. ცია-სათვის მნიშვნელოვანია, დადგინდეს, რა იყო ის ბიძგი, მიზეზი, გარემოება, – თუნდაც ავტორის შინაგან ცხოვრებაში, თუნდაც ავტორის საჯარო მდგომარეობაში, თუნდაც გარეშე პირობებიდან გამომდინარე, – რომელმაც ავტორს მიაღებინა გადაწყვეტილება, უწყება ექცია ტექსტად, შემდგომ კი ეს ტექსტი საკუთარი, პირადი გარემოდან გარეთ გამოეცანა.

ბუნებრივია, ამ გარემოებათა გათვალისწინებით, ყალიბდება და იცვლება ავტორისეული სტრატეგიაც, ტაქტიკაც, ტექნიკაც. თავისთავად უწყება შეიძლება არსებობდეს გამონათქვამის სახით, რაც ამ გამონათქვამს ცია-ს ყურადღე-

ბის მიღმა დატოვებს, მაგრამ თუკი ავტორი გადაწყვეტს, მისცეს თავის უწყებას წერილობითად ორგანიზებული ტექსტის სახე, არსებითი და განმაპირობებელი გახდება, რატომ მიიღებს ავტორი ამ გადაწყვეტილებას (სტრატეგიულად), როგორ მასალას და რომელ თემას აირჩევს იგი (ტექტიკურად), როგორც ფორმას მიანიჭებს იგი ტექსტს (ტექნიკურად). მაგრამ, შესაძლოა, მთლიანად განსხვავებული აღმოჩნდეს ავტორის სტრატეგიაც, ტექტიკაც და ტექნიკაც იმის შესაბამისად, თუ ვის იგულისხმებს ავტორი ტექსტის აღმქმელად, ანუ მკითხველად: მხოლოდ საკუთარ თავს, მხოლოდ ერთ სხვა ადამიანს, ადამიანთა მეტ-ნაკლებად ვიწრო წრეს თუ ადამიანთა სრულიად განურჩეველ ან სრულიად ამოუწურავ ჯგუფს.

ცია-ს მუშაობისას, თუკი ავტორის ბიოგრაფია კარგადაა ცნობილი და შესწავლილი, ადვილად დამყარდება შესატყვისობა ბიოგრაფიასა და ტექსტს შორის (რაც უფრო უკეთ და დაწვრილებითაა დამოწმებული ბიოგრაფიული ფაქტები – მით უმეტეს!), ხოლო თუ ავტორის ბიოგრაფია ნაკლებადაა ცნობილი, სრულებით არაა ცნობილი ან ტექსტი, საერთოდ, ანონიმურია, ანუ ავტორის უსახელოდ არსებობს, მაშინ სწორედ ტექსტი აღმოჩნდება ერთადერთი წყარო ავტორის ვინაობის გასაგებად თუ ჩასაწვდომად, თუმცა ეს საშუალო მეტისმეტად რთული, დაძაბული, საჭოჭმანო და სახიფათოა.

8. სქოლასტიკური მოძღვრებისა და მეთოდის მნიშვნელობა ტექსტის ინტეგრალურ ანალიზში

ცია, მართალია, საკუთრივ ანალიტიკური საქმიანობისას, – განსაკუთრებით კი, მიკრო-ანალიზისას, – ეყრდნობა სხვადასხვა, განსხვავებულ მეთოდს, რომლებიც აქამდე, ათწლეულების განმავლობაში, გამოიყენებოდა ტექსტის ანალიზის ჩასატარებლად, მაგრამ მაშინ, როცა საქმე შეეხება მაკროანალიზს და, კიდევ უფრო მეტად, ინტერპრეტაციას, ცია უხვად სარგებლობს სქოლასტიკის არა მარტო მეთოდური ხერხებითა და საშუალებებით, არამედ სქოლასტიკური მოძღვრების ათასწლოვანი საზოგადო მემკვიდრეობით, განსაკუთრებით კი, – თომისტური ფილოსოფიის საფუძვლებით.

ცია განსაკუთრებით უღრმავდება არსისა და სახის ერთიანობის საკითხს, და განიხილავს მას ისე, როგორც ამ მიმართება-დამოკიდებულებას ხედავს და წარმოაჩენს სქოლასტიკა. ამ მოძღვრების გათვალისწინებით, ცია აცხადებს, რომ ავტორისეული უწყება არ არსებობს წარმოსახვის, აბსტრაქციის სახით და მისი განხორციელების ერთადერთი ფორმაა კონკრეტული ტექსტი. სწორედ ამიტომაც ანიჭებს ცია უკამათო ღირებულებას ყოველ ცალკეულ ტექსტს

და მას თავისი გამორჩეული ყურადღების საგნად აქცევს. ცია თავს უფლებას აძლევს, შეეხოს მხოლოდ იმ იდეას, რომელიც რეალიზებულია ტექსტში და განიხილოს მხოლოდ ის ჩანათიქრი, რომელმაც ტექსტის სახე შეიძინა. ზოგადად, ცია არც კი ვარაუდობს იდეისა და ჩანათიქრის სხვაგვარ არსებობას. თავად ტექსტი კი, – რაკი ის უკვე განხორციელდა, – ნივთიერად, ანუ წერილობითი სახით, არსებობს მხოლოდ დროისა და სივრცის კონტექსტში.

სქოლასტიკური მოძღვრების შესაბამისად, ცია-ს საქმიანობაში თავის კუთვნილ ადგილს მოიპოვებს ენტელექტია, რომელიც, ცია-ს თვალსაზრისით, პირველადი ენტელექტის სახით ხორციელდება ტექსტში, ხოლო მეორეული ენტელექტის სახით – ინტერპრეტაციაში. კონკრეტულ, რეალურად არსებულ ტექსტში აღსრულდება პოტენციური ჩანათიქრი, ანუ ავტორისეული უწყება, მაგრამ ამ პოტენციის აქტუალიზაცია-რეალიზაცია ხდება არა მარტო ტექსტის, არამედ შემდგომი ინტერპრეტაციის სახითაც, რომელიც ინტერპრეტატორს ეკუთვნის. ინტერპრეტაციის ამოქმედებისას ენტელექტიურ განხორციელებას აგრძელებს ის, რაც პოტენციურად იყო ჩადებული ჩანათიქრში. თუკი ავტორისეული ტექსტი ცია-ს გამზადებული დახვდა სამუშაოდ (და ეს ყოველთვის ასეა!), ცია-ს მუშაობის შედეგი, გამოკვლევის სახით, უკვე მეორეულ ენტელექტად წარმოჩნდება.

ცია ფართოდ იყენებს თომისტურ მემკვიდრეობას ხელოვნების ნაწარმოების შესახებ და, მათ შორის, იმ თომისტურ კვლევებს, რომელთაც, – განსაკუთრებით, მეოცე საუკუნეში, – ახალი სიცოცხლე შესძინეს ავტორისა და მისი ნაწარმოების (ცია-ს შემთხვევისას – ტექსტის) ურთიერთდამოკიდებულების საკითხს.

ტექსტის ინტერპრეტაციისას ცია საგანგებო გულისყურით ეპყრობა თავისი საქმიანობის როგორც ინტელექტუალურ, ისე მორალურ განზომილებას და განსაკუთრებულ ღირებულებას ანიჭებს გონიერებას. ამჯერადაც ცია მკაფიოდ ითვალისწინებს, თუ რა მახასიათებლებით გამოყოფს და რა მნიშვნელობით აღჭურავს თომისტური ფილოსოფია გონიერებას კარდინალურ სიქველეთა შორის.

რაკი ცია-ს მეტად ფრთხილი და ფაქიზი დამოკიდებულება აქვს ინტერპრეტაციის სანდოობის მიმართ, ბუნებრივია, მისთვის გადაამწყვეტად ყურადსაღები ხდება ინტერპრეტაციის მორალური პასუხისმგებლობის საკითხი, რის გამოც ტექსტის ინტერპრეტაციისას განმსაზღვრელ ადგილს მოიპოვებს ინტერპრეტატორის პიროვნება და მისი ზნეობრივ-ინტელექტუალური სახე. ცია-ს მოთხოვნები და წესები, წაყენებული ყოველი ინტერპრეტატორის მიმართ, ეფუძნება იმ ზნეობრივ ვალდებულებებსა და გონიერების საზომებს, რომლებიც შემუშავდა სწორედ სქოლასტიკურ მოძღვრებაში და, კერძოდ, თომისტურ ფილოსოფიაში.

9. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი და ჰერმენევტიკა

რაკი ჰერმენევტიკა ტექსტის წაკითხვისა და მისი გაგების ოსტატობაა, ცია-სათვის სასარგებლოა ჰერმენევტიკული ხერხების გაცნობა და მოხმარება ტექსტის წაკითხვის საკუთარი წესებისა და საკუთარი უნარების გამოსამუშავებლად. ჰერმენევტიკის ხანგრძლივი გამოცდილება, მის მიერ გამოყენებული შესაბამისი საშუალებანი უთუოდ გამოსადეგია ცია-ს საქმიანობისათვის.

იმის გათვალისწინებით, რომ ჰერმენევტიკა, თავისი წარმოშობითა და განმაპირობებელი არსით, ბიბლიური წიგნების დამუშავება, წაკითხვა და გაგებაა, ამდენად, ჰერმენევტიკული ხერხების გამოყენება და მის საქმიანობასთან კავშირის დამყარება, ფაქტობრივად, ტექსტის ანალიზის მრავალსაუკუნოვან ტრადიციასთან დაკავშირებასა და ხიდის გადებას გულისხმობს.

ჰერმენევტიკა თავის მიზნად მიიჩნევს კონკრეტული ტექსტის გაგებასა და ახსნას (მასალის თვალსაზრისით, თავდაპირველად – შემოფარგლული ოდენ ბიბლიური ტექსტებით, შემდგომ – გაფართოებული, ზოგადად, ტექსტებით), რითაც, შეიძლება ითქვას, ის ემთხვევა

ტია-ს მიზანსწრაფვას, მაგრამ ტია, – კონკრეტული ტექსტის ანალიზისა და ინტერპრეტაციის გარდა, – ყოველთვის გადის ამ ტექსტის ფარგლებს გარეთ და ხედავს, ითვალისწინებს, მობზავს მის კონტექსტს, კიდევ მეტი, შეისწავლის კიდევ ამ კონტექსტს. ასევე, ტია-სათვის გადამწყვეტად მნიშვნელოვანია ავტორის პირადი ბიოგრაფია და მისი პირადი დამოკიდებულებანი, ამას გარდა, ის ისტორიული, იდეური თუ კულტურული გარემო, რომელშიც შეიქმნა ეს ტექსტი და რომელმაც ხშირად განაპირობა არა მარტო თავად ტექსტის შექმნა, არამედ მისი ამგვარად შექმნაც.

ტია წამოჭრის საკითხს, რამდენად ნიშნავს ტექსტის გაგება მის ჩაწვდომას, ანუ რა მიზნავს გაგებასა და ჩაწვდომას და რამდენად განსხვავდება ჰერმენევტიკული ინტერპრეტაცია ტია-სეული ინტერპრეტაციისაგან. ტექსტის გაგება ჩნდება მაშინ, როცა იგი, ვინც წერს, იწვევს გამოძახილს მასში, ვინც კითხულობს დაწერილ ტექსტს. ავტორსა და ინტერპრეტატორს შორის იწყება დიალოგი, – ხანგრძლივი ან სულაც უსასრულო. სწორედ ამით გამოიხატება ტექსტის დიალოგურობა, როცა ტექსტის გარემოში ან თუნდაც ტექსტის ირგვლივ დგება ორი სუბიექტი: ერთი, ვინც დაწერა ტექსტი და, მეორე, ვინც კითხულობს ტექსტს. ტექსტის მიმართ ორივე მათგანის დამოკიდებულება განსხვავებულია: ერთი შემოქმედია, ხოლო მეორე – აღმქმელი, მაგრამ ორივე მაინც თანაბარ უფლებას მოიპოვებს, რადგან ტექსტი

დაწერის შემდეგ ტოვებს ავტორის კუთვნილები-
ბის სივრცეს, რის შედეგად ავტორი ნებაყოფ-
ლობით უთმობს, უძღვნის ტექსტს მას, ვინც ამ
ტექსტს წაიკითხავს და აღიქვამს. ჰერმენევტიკა
მიიჩნევს, რომ ტექსტის გაგება მოიპოვება მას
შემდეგ, რაც ავტორის სულისკვეთება შესაბა-
მისად აამოძრავებს აღმქმელის ინტელექტსა
და ემოციას, ხოლო ცია ამ შემთხვევას აღწერს
როგორც პირველადი ინტელექტის გადასვლას
მეორეულ ინტელექტში.

ჰერმენევტიკა გამორჩეული ყურადღებით
ეპყრობა ტექსტის ავტორის პიროვნულ მეობას,
რასაც შედეგად მოჰყვება, ზოგადად, ავტორის
ინდივიდუალურ გამოხატულებათა პაცივისცე-
მა. ცია იზიარებს ჰერმენევტიკის თვალსაზრისს,
რომ ტექსტი წარმოადგენს იმ განუმეორებლო-
ბის ცხად და სანდო საბუთს, რომელიც ახა-
სიათებს როგორც ავტორს, ისე, ამავე დროს,
მკითხველს, – მას, ვინც ტექსტს წაიკითხავს და
ვისაც ამ ტექსტის საკუთარი ინტერპრეტაციის
ჩამოყალიბება ერგება წილად.

ჰერმენევტიკის საკვლევი საგანია არა იმდე-
ნად ავტორისეული სათქმელი ან ჩანათიქრი,
რამდენადაც გამოხატულების განზომილება,
ხოლო ცია-სათვის უზომოდ მნიშვნელოვანია
პიროვნული უწყება, რომელიც ტექსტში სხვა-
დასხვა ხერხით გამოიხატება.

ჰერმენევტიკული წრის პრობლემას ცია
ამგვარად აგვარებს: მთელისა და ნაწილის

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

ურთიერთდამოკიდებულების საკითხს (როცა მთელის ცოდნის გარეშე შეუძლებელია განსჯითი მსჯელობა ნაწილზე, ხოლო ნაწილის ჩაუწვდომლად გაუგებარი დარჩება მთელი) ცია გადაწყვეტს ტექსტისა და კონტექსტის განუყოფელი შესწავლით, აღწერით, გააზრებით.

თუ მეოცე საუკუნის ზოგიერთი ფილოსოფოსი მიიჩნევდა, რომ ჰერმენევტიკამ დატოვა მეთოდის თარგლები და ის გადაიქცა “გაგების ფილოსოფიად”, ანუ ფილოსოფიის ახალ სახეობად, ცია, თავის მხრივ, არ იზიარებს ამ თვალსაზრისს და მისთვის ჰერმენევტიკა ცია-ს საქმიანობაში მუდამ რჩება თანამდგომ მეთოდად, დამხმარე საშუალებად დაწერილი ტექსტების უწყების ამოსაცნობად და გადმოსაცემად.

10. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი, იდეთა ისტორია, ინტელექტუალური ისტორია

რაკი ყოველი მეთოდი ემსახურება რომელიმე დარგს, ან რამდენიმე დარგს ერთდროულად, აუცილებლად პასუხია გასაცემი შეკითხვაზე, თუ რომელ დარგს ემსახურება და მოემსახურება ის მეთოდი, რომელსაც ცია ეწოდება. საჭიროა, ერთი მხრივ, გაირკვეს საკუთრივ ის დარგი, რომლის ამოცანებს მიესადაგება ცია როგორც გამოსაყენებელი და სასარგებლო მეთოდი და, მეორე მხრივ, ეს უნდა იყოს ისეთი დარგი, რომლის მომსახურებით ცია შეძლებს თავისი უნარების სრულ გამოვლენას.

მოსალოდნელია, გამოთქმულიყო ვარაუდი, რომ ცია თავისი ინტენციითა და მუშაობის შინაარსით ყველაზე ახლოს იმყოფება იდეათა ისტორიასთან, რომელიც ცალკეულ კონცეპტებს, იდეებს, იდეოლოგიებს ყოველთვის განიხილავს ისტორიულ ცვლილებათა თანამიმდევრულ კონტექსტში, მაგრამ ცია-ს, თავისი საქმიანობის გამოცდილებით, გაცნობიერებულად აქვს, რომ მას სხვადასხვა და არაერთი შეუთანხმებლობა მოეძევება იდეათა ისტორიასთან.

იდეათა ისტორიაში სხვადასხვა სამუშაოს შესრულებისას, – სადაც თავად იდეათა თუ ცნებათა სახეცვლილების შესწავლას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება, – ნამდვილად მიჩქმალულია ან ჩაკარგულია პიროვნება, კონკრეტული ტექსტის კონკრეტული ავტორი და, შესაბამისად, უგულებელყოფილია ამა თუ იმ ავტორის ადამიანური ვინაობა, მისი ცხოვრებისეულ-ბიოგრაფიული განზომილება (რა თქმა უნდა, პირადი ინტელექტუალური ბიოგრაფიის ჩათვლით), ხოლო ცია, იდეათა ისტორიისაგან განსხვავებით, თავისი მეთოდისათვის განმსაზღვრელ, განმაპირობებელ ღირებულებად აღიარებს ავტორის პიროვნებას, ავტორისეული უწყების გაგებასა და ახსნას.

იდეათა ისტორია, თავისი დანიშნულების მიხედვით, შეისწავლის იდეის განვითარების ისტორიას, სადაც ცალკეული ტექსტი თუ მის ავტორი ერთიანი ჯაჭვის ცალკეული რგოლის დანიშნულებას ასრულებს, ცია კი ეყრდნობა უჩინარესად კონკრეტული ავტორის კონკრეტულ ტექსტს (რომელიც ცია-ს სამუშაოს ამოსავალი წერტილი, პირველადი ბიძგია) და ამ ტექსტს მხოლოდ მისი შესწავლა-განხილვის შემდგომ განუსაზღვრავს თავის კუთვნილ ადგილს იდეის ზოგადი სახესხვაობის ქსელში თუ ჯაჭვში.

ფაქტობრივად, იდეათა ისტორია დღეს მეტნაკლებად მოძველებული დარგია, რომელმაც უმთავრესად ამოწურა თავისი უნარ-შესაძლებ-

ლობანი და რომელიც თანდათანობით ჩაანაცვლა სხვა, უფრო მომწიფებულმა და უფრო ნაყოფიერმა დარგებმა, რომელთა შორის ახლა განსაკუთრებით დაწინაურდა ინტელექტუალური ისტორია.

იმის გამო, რომ ცია თავს არ მიაკუთვნებს, კერძოდ, არც ლიტერატურის ან ფილოსოფიის ისტორიას, არც ისტორიოგრაფიას, არც იდეათა ან აზროვნების ისტორიას, მნიშვნელოვანი ხდება იმ დარგის განსაზღვრა, რომლის საკვლევ-სამუშაო მეთოდად გამოდგება ცია. ცია-ს საქმიანობის შედეგებით ან გამოცდილებით სარგებლობა, რა თქმა უნდა, შეუძლია ნებისმიერ დარგს, მაგრამ ის დარგი, რომელთანაც ცია ყველაზე მეტს იახლოვებსა და ნათესაობას ამჟღავნებს და სადაც ის ყველაზე უკეთესად ხედავს საკუთარ შესაძლებლობათა გამოვლენის ასპარეზს, ამჟამად ინტელექტუალური ისტორია ჩანს. ამდენად, გასაკვირი არაა ცია-ს მხრივ სწრაფვა, კიდევ უფრო მჭიდრო და მკათიო ურთიერთობა დაამყაროს ინტელექტუალურ ისტორიასთან, რაც ცია-ს თავისი საქმიანობის ნაყოფიერი გაგრძელების ღირებულ საწინდრად მიაჩნია.

ცია განსხვავდება ინტელექტუალური ისტორიისაგან იმით, რომ ცია მეთოდია, რომლითაც ცექსტის შესწავლა ხორციელდება, ხოლო ინტელექტუალური ისტორია კვლევათა დარგია, რომელიც შთამბეჭდავ შესაძლებლობებს

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

მოიცავს და მეტად ყურადსაღები შედეგების მოპოვების იმედს იძლევა. ტია-ს, როგორც მეთოდს, შეუძლია, მოემსახუროს ინტელექტუალურ ისტორიას, ხოლო, თავის მხრივ, ტია იმკვიდრებს თავის სამყოფელს, მეცნიერების იმ დარგს, სადაც ის ყველაზე შინაარსიანად და საჭიროდ გრძნობს თავს.

11. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი საჯარო-სამოქალაქო გარემოში

ცია თავისი საქმიანობის მიზნად მიიჩნევს, ტექსტი დანახული, წაკითხული და შესწავლილი იქნეს როგორც პიროვნულ განზომილებაში, ისე ისტორიულ-კულტურულ თუ პოლიტიკურ-იდეოლოგიურ კონტექსტში. ცია-ს ანალიზი ყოველთვის ინტეგრალურია, რისი ერთ-ერთი გამოვლენა ისიცაა, რომ ცია ტექსტს არასოდეს ცოვებს ან მხოლოდ ავტორის, ან მხოლოდ გარემოს ამარა.

რაკი ცია არცერთ ტექსტს არ განიხილავს და არ ახსნის გარემოს გაუთვალისწინებლად, ყოველთვის მეტ-ნაკლებად ცხადი ხდება არა მარტო პიროვნული, ავტორისეული ბიძგები ტექსტის შესაქმნელად, არამედ ისიც, თუ რომელმა საჯარო-სამოქალაქო სწრაფვებმა, რომელმა პოლიტიკურ-იდეოლოგიურმა მოძრაობებმა მოახდინა გავლენა ავტორზე მისი ტექსტის წარმოშობა-გაჩენისას.

შესაბამისად, რაკი ცია-ს შეუძლია, მოიპოვოს პასუხი, თუ როგორი იყო ის საზოგადო მდგომარეობა, რომლებმაც ხელი შეუწყო ტექსტის გაჩენას ან სახელი დაარქვას იმ ისტორიულ მოვლენებს, რომლებმაც გამოძახილი

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი

პოვა ტექსტში, ცია-ს ეკისრება ვალდებულება, მკათიო არჩევანი გააკეთოს ტექსტის საჯარო-სამოქალაქო გარემოს განხილვისას და შეფასებისას.

ცია, რომლის მყარი საფუძველია ყოველგვარი ინდივიდუალობისა და ინდივიდუალურის პაცივისცემა, აცხადებს, რომ მისთვის სრულიად მიუღებელია ნებისმიერი ანტიინდივიდუალისტური, კოლექტივისტური და ცოცალიტარისტული იდეოლოგიები, ისევე როგორც მათი ქმედითი განხორციელების ნებისმიერი მცდელობანი. ცია ახერხებს, – ტექსტთან უშუალოდ ახლოს მისვლისა და ტექსტის გარემოს გათვალისწინების გამო, – უმაღვე შენიშნოს ანტიინდივიდუალიზმისა თუ ცოცალიტარიზმის ყოველგვარი გამოვლენა და უმაღვე სახელი დაარქვას ყოველი ამ ნაკვალევის ძნელად შესამჩნევ, მცირე ნასახსაც კი.

ცია ტექსტს ყოველთვის აღიქვამს რეგროს-პექტიულადაც და პერსპექტიულადაც: მისთვის ყოველთვის მნიშვნელოვანია, რა უსწრებდა წინ ტექსტის შექმნას და რა მოჰყვა მას.

ცია არ ხუჭავს თვალს პასუხისმგებლობის მიმართ, რაც ავგორსა და მის ტექსტს, შესაძლოა, დაეკისროს იმ გავლენის გამო, რაც ტექსტმა მოახდინა საჯარო-სამოქალაქო მდგომარეობაზე, თუკი ეს მდგომარეობა ემსახურებოდა ან ემსახურება ადამიანის პირადი ნების, ღირსებისა და თავისუფლების შელახვას, მაგ-

რამ ცია ერთმანეთისაგან მაინც მიჯნავს შემთხვევებს, როცა ტექსტი ძალაუფლების სამსახურში ჩადგა ავტორის ნებითა და მონდომებით, იმ შემთხვევებისაგან, როცა ხელისუფლება ან იდეოლოგია ტექსტს თვითნებურად იყენებდა ავტორის უნებურად და დაუკითხავად. კიდევ მეტი, ზოგიერთი შემთხვევისას ცია ერთმანეთისაგან აცალკევებს ავტორის პასუხისმგებლობას იმ საჯარო პასუხისმგებლობისაგან, რაც ტექსტს დაეკისრა ზოგიერთ – ავტორისაგან დაუდასტურებელ – პირობებში, თუმცა ცია უარყოფს ტექსტის დამოუკიდებელ პასუხისმგებლობას, რაკი უარყოფს ტექსტის უწყების თავისთავად, ავტორისაგან დამოუკიდებელ არსებობას.

ტექსტის ანალიზისას და, განსაკუთრებით, ინტერპრეტაციისას, ცია მოიპოვებს უფლებასაც და სივრცესაც, რათა ამხილოს ჰუმანიზმის საფარველით შენიღბული ანტიპიროვნული იდეოლოგიები. საერთოდ და ზოგადად, ციასეული დაპირისპირება ყოველგვარ იდეოლოგიასთან, – როგორც პიროვნების მიმართ ძალადობის გამოვლენის ფორმასთან ან როგორც ძალაუფლების მოპოვების საშუალებასთან, – ერთ-ერთი ის შედეგია, რომელიც ციას მუშაობას თან ახლავს და მოსდევს.

12. ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის ადამიანური პასუხისმგებლობა და ზნეობრივი მოვალეობა

ცია აღიარებს ტექსტის კერძო და მისი ავტორის ინდივიდუალურ ღირებულებას, ტექსტისა და ავტორის სრულიად შეუვალ ერთადერთობასა და განუმეორებლობას. ცია-ს ეს მტკიცე დამოკიდებულება უწინარესად გამოიხატება მაშინ, როცა ის თავისი საქმიანობისას კონკრეტული ტექსტის კონკრეტულ ანალიზს წარმართავს: ცია არასოდეს იწყებს მუშაობას არაკონკრეტული განზოგადებებით და ყოველთვის თავს არიდებს, საზოგადოდან გამოიყვანოს კერძო. ცია-ს გზა სრულებითაც არაა სვლა ზოგადი, ადრევე ჩამოყალიბებული თეორიიდან – კონკრეტული ტექსტისაკენ, არამედ პირიქით: განზოგადება იწყება მხოლოდ კონკრეტული ტექსტის დაწვრილებითი ანალიზის შემდეგ და შედეგად, და ყოველთვის – ამ ტექსტისაგან მოუწყვეტლივ. ცია თავის მიზნად არანაირად არ მიიჩნევს, რომ უკვე დამკვიდრებული თეორიული თვალსაზრისის სივრცეში ადგილი მიუჩინოს ტექსტს და ამ ტექსტით გაამყაროს ეს თვალსაზრისი.

ცია-სათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს, მოეპყროს ყველა ტექსტსა და ყველა ავტორს

უპირობო პატივისცემით. ცია არასოდეს გამოხატავს აღმატებას (ან მორალურს, ან ინტელექტუალურს) თავისი ყურადღების საგნის მიმართ და მუდმივად წარმართავს დიალოგს: ერთი მხრივ, ტექსტთან და, მეორე მხრივ, ტექსტის ავტორთან, რომელთანაც დიალოგი მაინც უპირატესად ავტორისეულ ტექსტთან ურთიერთობით ხორციელდება (ამის მიუხედავად, ცია იტოვებს იმედს, რომ ამგვარადაც ის მაინც ახერხებს პიროვნული ურთიერთობის დამყარებას ავტორთან).

ცია აღიარებს ნებისა და გამოხატვის სრულ თავისუფლებას, პატივს სცემს ყოველ სხვას და ყოველგვარ განსხვავებულობას, უფრო მეტიც, ცია ყოველთვის ცდილობს, ღრმად ჩასწვდეს სხვა ადამიანისა და მოვლენის არსისეულ ვინაობასა და რაობას.

იმ მდგომარეობის გათვალისწინებით, რომ ტექსტთან ღროითი დაშორება ინტერპრეტატორს ინტერპრეტაციისას საშუალებას აძლევს, უფრო შორეული პერსპექტივიდან და ხშირად უფრო უკეთ დაინახოს ტექსტი, ვიდრე ავტორი თუ მისი თანამედროვე მკითხველები ხედავდნენ, ინტერპრეტატორს, რომელიც ცია-ს ფარგლებში და ცია-ს წესებით მუშაობს, მეტ ზნეობრივ პასუხისმგებლობას აკისრებს, რათა მისმა ამგვარმა მდგომარეობამ არ გაუჩინოს მას ქედმაღლობის განცდა, არ მოსწყვიტოს მან ტექსტი მის გარემოს და არ მისცეს საკუთარ თავს უფლება, ტექსტის ავტორს მორალური,

ინტელექტუალური ან ესთეტიკური განაჩენი გამოუტანოს თანამედროვე თვალსაწიერიდან (რაც ვერ შეუძლის ხელს ცია-ს, თავს ნება დართოს, განხილვისა და გააზრების საგნად აქციოს ტექსტის უწყება თუ მისი გამოხატვის ფორმები).

ცია აცნობიერებს საკუთარ მოვალეობას, რომ ტექსტისა და მისი ავტორის უწყება ღრმა პასუხისმგებლობით იქნეს მიტანილი მკითხველამდე, და საგანგებო პიროვნული პატივისცემა გამოიხატოს როგორც ავტორის, ისე მკითხველის მიმართ. როცა თავისი საქმიანობისას ცია გადადის მეორეული ენტელექტის საფეხურზე, ანუ საკუთარი ინტერპრეტაციის საფუძველზე აყალიბებს საკუთარ ტექსტს, ცია თავს აკისრებს მტკიცე ვალდებულებას, არ შეანელოს ადამიანური მოწიწება ავტორისეული ნებისა და ჩანათვიქრის მიმართ, ანუ მეორეული ენტელექტის განხორციელებისას არასოდეს იქნეს დავიწყებული მკაფიო პასუხისმგებლობა პირველადი ენტელექტის მიმართ.

დაბოლოს, ცია აღასრულებს ზნეობრივ ქმედებას თავისი საქმიანობის საწყის საფეხურზევე, რაც გამოიხატება საკუთარი არჩევანითაც, როცა ის ყურადღების საგნად ირჩევს არა მარტო (და არა იმდენად) საყოველთაოდ, საჯარო გარემოში ფართოდ ცნობილ ტექსტებს, არამედ იმ ტექსტებსაც და იმ ავტორებსაც, რომელთა სახელები უმეტესად მივიწყებული, მიჩქმალული თუ უყურადღებოდ მიტოვებული აღმოჩნდა ხანგრძლივი დროის განმავლობა-

ში: მათი შემოყვანით თანამედროვე თვალსა-
წიერის არეში და მათი მინავლებული უწყების
ეპოქისეული განახლებით, ტია – ადამიანური
მოვალეობისა და ადამიანური თანაგანცდის
ღრმად გაცნობიერებით – ხელს უწყობს ან
მათი სიცოცხლის გახანგრძლივება-შენარჩუნე-
ბას, ან მათი ხსოვნის გაცოცხლებას.

2008

დანართი

ლიცენზირების მსოფლიოს
მოწოდებისა
და
მოვალეობის გამო

ლიტერატურისმცოდნე, რომელიც, ყველა შემთხვევისას, დაშორებულია ავტორს დროშიც და სივრცეშიც (თვით იმ შემთხვევისასაც კი, როცა ავტორი თავად ახორციელებს თავისი ტექსტის ლიტერატურულ ანალიზს, – რადგან ამ სიტუაციაში იგი ტექსტს, ბუნებრივია, გაუცხოებულად აღიქვამს), არის შუამავალი არა მარტო ტექსტსა და მკითხველს შორის, არამედ თავად ავტორსა და ტექსტს შორის, თუნდაც იმიტომ, რომ მხოლოდ ლიტერატურისმცოდნეს შეუძლია განსაზღვროს, სწორი კოდი იქნა თუ არა არჩეული ტექსტში მოთავსებული უწყების გადმოსაცემად და, საერთოდ, უწყება აღმოჩნდა თუ არა უწყებადი (ესე იგი ტექსტის საშუალებით, საერთოდ, შედგა თუ არა უწყება). მაგრამ ნიშანდობლივი ისაა, რომ ლიტერატურისმცოდნე თუნდაც იმიტომ შეიძლება ხედავდეს ლიტერატურულ ტექსტს უკეთ, ვიდრე ავტორი, რომ ლიტერატურისმცოდნე ავტორთან და ტექსტთან მიმართებისას არის სხვა და ისევე, როგორც ყოველი ადამიანი, ამგვარი სხვის პოზიციიდან, შეიძლება ხედავდეს მეორე ადამიანს უკეთ, უფრო სამართლიანად, უფრო გონივრულად, უფრო ღრმად და ფართოდ, ასევე, ლიტერატურისმცოდნეც შეიძლება აღმოჩნდეს ამგვარ უპირატეს მდგომარეობაში (ამ შესაძლებლობისათვის საჭირო აუცილებლობათა ჩამოთვლა შორსაც წაგვიყვანს და

არც მოგვეთხოვება, თუკი არ გვსურს ვილა-
პარაკოთ კულტურულობის, წიგნიერების, ჰა-
ციოსნების, შესაბამისობის და ა.შ. თვაქტორებ-
ზე). ამდენად, ლიტერატურისმცოდნე ახერხებს
დაინახოს ის, რასაც, მოსალოდნელია, ვერ
ხედავდეს თავად ავტორი, იმ უბრალო მიზე-
ზის გამო, რომ ავტორი (როცა იგი ნამდვილად
რჩება ავტორად), ლიტერატურისმცოდნისაგან
განსხვავებით, არ არის *სხვა*.

“თავად ავტორი და მისი თანამედროვენი ხე-
დავენ, აცნობიერებენ და აფასებენ, უპირველეს
ყოვლისა, იმას, რაც ახლოსაა მათს დღევან-
დელობასთან. ავტორი თავისი დროის, თავისი
თანამედროვეობის ცყვეა. შემდგომი დრო ათა-
ვისუფლებს მას ამ ცყვეობისაგან, ლიტერატუ-
რისმცოდნეობა კი მოწოდებულია, დახმარება
აღმოუჩინოს ამ გათავისუფლებას” (მიხაილ
ბახტინი, 1970). თუ ამ თვალსაზრისს გავიზი-
არებთ, “დიდი დროისეული” ხედვის უნარი მო-
ეპოვება სწორედ ლიტერატურისმცოდნეს და
ისიც, დროითი ინტერვალის გათვალისწინებით
(მოცანილი ციტატის ფარულ შრეში, ალბათ,
ლიტერატურისმცოდნისა და კრიტიკოსის კონ-
ტექსტური გამიჯვნაც უნდა ვიგულისხმობთ).
თუმცა ისიცაა შესაძლებელი, რომ ლიტერატუ-
რისმცოდნე, ხედვის განსაკუთრებულ უნართა
გამო (*განსაკუთრებული* ამჯერად არ ნიშნავს
უჩვეულოს), არა მარტო სიღრმეთა და სიტუარ-
თოვეთა განმჭვრეტი აღმოჩნდეს (რის გარეშეც
შეუძლებელია “დიდი დროისეული” ხედვის
მიღწევა), არამედ წინასწარმეტყველიც, რომე-

ლიც მთელ ლიტერატურულ სივრცეს (მათ შორის, მომავალსაც და წარმოსახულსაც) ხედავს, მოიაზრებს და აფასებს. იგი განჭვრეტს იმას, სად აღმოჩნდება ტექსტი და რა მოჰყვება მას. აქვე ისიცაა გასათვალისწინებელი, რომ თავისთავად ლიტერატურულად ღირებული ტექსტები იმანენტურად გულისხმობს მასში ჩადებულ წინასწარმეტყველებას და ამ დროს ლიტერატურისმცოდნე სწორედაც რომ წინასწარმეტყველებათა, წინასწარ ნიშანთა და მინიშნებათა ამომხსნელად გვევლინება, რაც, შესაძლოა, განპირობებული იყოს, დროითი ინტერვალის გაჩენის შედეგად, ახალ ხედვათა და თვალსაწიერთა გამოვლენითაც და, ამავე დროს, ლიტერატურისმცოდნის საკუთარი მჭვრეტელობითი უნარებითა და მონაცემებითაც. დიდ დროსა და დიდ სივრცეში ტექსტის მოაზრება კი გულისხმობს სამყაროს გეგმაზომიერების, სამყაროს კანონზომიერების განჭვრეტასა და ჩაწვდომას. ლიტერატურისმცოდნე ხედავს (ან უნდა ხედავდეს), რა და როგორი ადგილი უკავია ამა თუ იმ ლიტერატურულ ფაქტს, ანუ ლიტერატურულ ტექსტობრივ გამოვლინებას სამყაროს საღმრთო განგებულებაში.

ახლა გავმიჯნოთ ეს ორი უკიდურესი შემთხვევა:

ერთი მხრივ, ლიტერატურისმცოდნის უკეთესი ხედვის საფუძველია მისი სხვადყოფნა, გან-სხვა-ვებულობა, ტექსტთან მიმართებისას უცხოობა, რაც ლიტერატურისმცოდნეს ანიჭებს

ტექსტში მყოფი უწყების ამოკითხვის უთუო სა-
შუალებას;

მეორე მხრივ, ლიტერატურისმცოდნე გვევ-
ლინება ჰერმენევტიკოს-ღმრთისმეტყველად
და იგი კითხულობს ტექსტს, როგორც იდუ-
მალ შიფრს, რომელშიც ჩადებულია საღმრ-
თო გამოცხადებისა და განგებულების მყარი
კანონზომიერება. ამ შემთხვევისას, ლიტერატ-
ურული ტექსტი ლიტერატურისმცოდნეს მიაჩ-
ნია ან თვით საკრალურ ტექსტად (აქ ლიტე-
რატურისმცოდნე საღმრთო ექსეგეტიკოსად
გვევლინება), ან იმგვარ ნიშნად, რომელშიც
– როგორც სამყაროს ყოველ ნიშანში – ჩადე-
ბულია საღმრთო უწყება, რომელთა წაკითხვა
მოსალოდნელი და შესაძლებელია. ამიტომ,
ლიტერატურისმცოდნეს, როგორც ამოკითხ-
ველს, უთუოდ ევალება ამ ნიშანთა ამოცნობა
და გაცხადება (თუმცა ამჯერად ლიტერატუ-
რული ტექსტი თანაბრად დგას სხვა ან სხვაგ-
ვარ ტექსტთა გვერდით, თუნდაც ცხოვრების
ანდა ქცევის ტექსტების გვერდით). ლიტერატუ-
რისმცოდნეობის ამგვარი თვალსაწიერიდან
წარმოდგენა ლიტერატურისმცოდნეს აქცევს
იმგვარ საღმრთო მჭვრეტლად, – წინასწარ-
მეტყველად, მოციქულად ან მქადაგებლად, –
რომელშიც სამყაროს საერთო განგებულებაში
ჭვრეტს კონკრეტული ტექსტის ადგილსა და
დანიშნულებას.

ლიტერატურული ტექსტი ყველა ამ შემთხ-
ვევისას, – იქნება ის უბრალოდ სხვა თუ საკრა-

ლური ტექსტი, – ამოსახსნელად ამოუწურავია, ისევე როგორც ყოველი ადამიანი, როგორც ყოველი საღმრთო უწყება.

იგი კი, ვინც საკუთარ თავზე იღებს ამომხსნელ-ამომკითხველის ტვირთს, ვინც ტექსტის მიძინებულ მნიშვნელობათა გამომღვიძებელია, პიროვნული პასუხისმგებლობის გრძნობით არის (ან უნდა იყოს) განმსჭვალული ტექსტის მიმართ (თუნდაც როგორც ინდივიდუალურად ღირებული, თუნდაც როგორც განსაკუთრებულად სათაყვანოს მიმართ) და თავის უპირობო მოვალეობად მიიჩნევს (ან უნდა მიიჩნევდეს), მკითხველს დაანახოს ის უწყება, რაც ჩადებულია ტექსტში. ინტერპრეტაციორი არა მარტო დარწმუნებულია, რომ ტექსტი ინტერპრეტაციისას ცოცხლობს, არამედ მას მიაჩნია, რომ თავად უნდა იკისროს ვალდებულება, ადასრულოს ინტერპრეტაციის, ანუ ცოცხალყოფის სამსახური. ამ დროს ლიტერატურისმცოდნე ვერაფერს გახდება, თუ დაეყრდნო ოდენ რაციონალურ საწყისს, და რაკი ინტერპრეტაცია შემოქმედებაა, ამ მოქმედებისას უდავოდ იელვებს ირაციონალური თუ რელიგიური (გამოცხადებისმიერი) ნაპერწკალი. მაგრამ რადგან განსხვავებულია არა მარტო რაციონალური ცოდნისა და ოსტატობის მარაგი, არამედ ზეგრძნობად ძახილთა მიმართ გახსნილობის ხარისხიც, ამის გამო ყოველთვის განსხვავებული აღმოჩნდება ყოველი ცალკეული ლიტერატურისმცოდნის კვლევითი შედეგიც.

თუ კვლევა, როგორც ასეთი, შემეცნებითს მიზანდასახულებას გულისხმობს, მაშინ ინტერპრეტაციაც, – რაც ლიტერატურისმცოდნის უპირველესი მოვალეობაა, – მოითხოვს ტექსტის შემეცნებასა და გაგებას, მაგრამ ლიტერატურაცა და ლიტერატურისმცოდნეობაც სცილდება ამ ფარგლებს და არა მარტო აღწერს და არა მარტო შეიმეცნებს, არამედ სწვდება ტექსტში შეფარულ მინიშნებებს და შემოქმედებითი შთაგონებით გაშლის და ავითარებს მათ. თუმცა ერთ ლიტერატურისმცოდნეს მეორისაგან განასხვავებს არა მარტო წაკითხვა-ამოკითხვათა განსხვავებული უნარები, არამედ გადმოცემის პიროვნული შესაძლებლობებიც, თუმცა ეს სხვაობა არ იძლევა დაეჭვების საბაბს, რომ უნარებით (და ხედვით) განსხვავებული ლიტერატურისმცოდნენი აცდენილი არიან ჭეშმარიტებას ან, კერძოდ, კონკრეტული ლიტერატურული ტექსტის ნამდვილ არსს. თუ ერთი ლიტერატურისმცოდნე ტექსტის ერთ შრეში ახერხებს შესვლას, მეორე – სხვა შრეში შედის, მაგრამ ესეც ლიტერატურისმცოდნის უფლებაა, რადგან ეს შრეები ლიტერატურულ ტექსტში იმანენტურად არსებობს.

თუკი საქმე არ გვაქვს შეგნებულ გაყალბებასთან, მაშინ ლიტერატურისმცოდნის შერწყმა ავტორთან უნებური პროცესია: სხვა შემთხვევისას, ლაპარაკი ავტორის პირით, ავტორის დაუკითხავად, მკრეხელობა იქნებოდა. ამდენად, ავტორთან თვითგაიგივება მოითხოვს უეჭველ კრძალულებას, რადგან ამ შემთხვევისას, ლი-

ტერატურისმცოდნე ავტორის მაგივრად იწყებს ლაპარაკს და ავტორს ართმევს სათქმელს. თუმცა, სხვაგვარად, ლიტერატურისმცოდნე აღმოჩნდება რიგითი მკითხველი, რომელიც მხოლოდ და მხოლოდ თავის მეც-ნაკლებად გონივრულ შთაბეჭდილებებსა და მიხვედრებს უზიარებს კოლეგა მკითხველებს.

მანც და ამიტომ, ლიტერატურისმცოდნე თვითცნობიერებითი კენცაურია, რადგან მან იცის ის, რაც ავტორმა იცის (ავტორის სწრაფვანისა და ხერხებიც) და კიდევ, ცოტა მეტი, რადგან, ამავე დროს, იგი მკითხველია, რომელმაც ტექსტის შესახებ იცის ის, რაც ავტორმა არ იცის (ან ჯერ კიდევ არ იცის); ისევ, ლიტერატურისმცოდნე თვითცნობიერებითი კენცაურია, რადგან მან იცის ის, რაც მკითხველმა იცის (სხვა თუ არა არაფერი, იგი ტექსტთან ურთიერთობას ოდენ კითხვის საშუალებით ამყარებს) და კიდევ, ცოტა მეტი, რადგან, ამავე დროს, იგი ავტორია, რომელთან შერწყმითაც, რომელთან თანაშემოქმედებითაც, რომელთან თანაგააზრებითაც, ლიტერატურისმცოდნე ტექსტის ცოცხალ ყლორტებს აღვივებს და ააყვავილებს.

2004

ბიბლიოგრაფიული მითითებანი

ტექსტის ინტეგრალური ანალიზი: მეთოდის რაობა და კვლევის მიზნები

ნაშრომის ზოგიერთი საკითხი წარდგენილი იყო მოხსენებად თბილისში, შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტში, ლიტერატურისმცოდნეობის მეორე საერთაშორისო სიმპოზიუმზე, 2008 წლის დეკემბერში;

მოხსენების თეზისები, – სათაურით “ტექსტის ინტეგრალური ანალიზის რაობა”, – გამოქვეყნდა: *ლიტერატურათმცოდნეობის თანამედროვე პრობლემები: II საერთაშორისო სიმპოზიუმი (თეზისები)*, თბ., 2008, გვ. 204-205.

ნაშრომი სრული სახით დაიბეჭდა მოგვიანებით, – გამოქვეყნდა პირველად: მერაბ დაღანიძე, *ლიტერატურა, კულტურა, რელიგია*, 1, თბილისი: საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, 2021, გვ. 421-458.

ლიტერატურისმცოდნის მოწოდებისა და მოვალეობის გამო

ნარკვევი გამოქვეყნდა პირველად: *სჯანი: ყოველწლიური ლიტერატურულ-თეორიული სამეცნიერო კრებული*, V, 2004, გვ. 15-18;

ბიბლიოგრაფიული მითითებანი

პირველნაბეჭდში ტექსტი გამოქვეყნებულია
უსათაუროდ;

გამოქვეყნდა მეორედ: მერაბ ლალანიძე, *ლი-
ტერატურა, კულტურა, რელიგია*, 1, თბილისი:
საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბ-
ლიოთეკა, 2021, გვ. 13-17.

სავანთა და ცნებათა საძიებელი

- აბსტრაქცია 71, 84
ავტორი 7, 23, 26, 30-35, 40, 41-44, 46, 52, 59,
60, 61, 69, 71, 72, 75, 76, 78, 80-85, 89, 92,
95, 98-100, 105, 106, 111
“ავტორის სიკვდილი” 80
აზროვნების ისტორია 93
ამოკითხვა 7, 108, 110
ამომკითხველი 109
ამომხსნელი 109
ანალიზი *passim*
ანალიტიკოსი 73, 74
ანალიტიკური 19, 84
ანონიმურობა 83
ანტიინდივიდუალიზმი 96
ანტიკური 8
ანტიპიროვნული იდეოლოგია 97
არასიტყვიერი ტექსტი 23
არსი 37, 42, 84, 87, 99
ასკეტურობა 76
აქტუალური 19, 51
აღმნიშვნელი 65, 66
აღმქმელი 23, 83, 88, 89
აღსანიშნი 65
აღწერა 17, 35, 68, 70, 78, 89, 90, 110
აღწერილობითი ტექსტი 18
ახსნა 9, 31, 59, 87, 92

საგანთა და ცნებათა საძიებელი

ბიბლია 87

ბიოგრაფია 63, 81, 83, 88, 92

ბიოგრაფიული 83, 92

გაგება 17, 24-26, 32, 39, 52, 64-66, 68, 70, 87-89, 90, 92, 110

“გაგების ფილოსოფია” 90

გამომხატველი ხერხი 31, 32

გამონათქვამი 23, 59, 82

გამოხატვა 7, 25, 26, 31, 32, 35, 38, 70, 71, 77, 81, 100

გამოხატვის თავისუფლება 99

გამოხატვის ფორმა 32, 35, 70, 71, 81, 100

განმჭვრეტი 106

განსხვავებულობა 99

განსჯითი ტექსტი 18

განუმეორებლობა 80, 89, 98

გარეკაუშირი 34, 36

გარემო 7, 17, 24, 25, 35, 36, 38, 39, 45, 46, 60, 63, 67, 71, 77, 78, 82, 88, 95, 96, 99, 100

გაყალბება 110

გაცხადება 52, 66, 68, 108

გახსნილობა 109

გვარი 31

გლობალური 60

გონიერება (prudentia) 77, 86

დაკვეთა 81

დამუშავება 45, 87

დაწერილი ტექსტი 24, 38, 42, 65, 88, 90

დეკლარაციული ტექსტი 18

დიალოგი 88, 99

დიალოგურობა 88

დიდი ღრო 106, 107
დიდი სივრცე 107
ღონე 25, 34, 62-64, 66, 78
ღრო 17, 24, 28, 32, 35, 39, 45, 60, 85, 99, 105-107
ღროებითი 39
ღროითი ინტერვალი 106, 107

ელემენტი 17
ემოცია 38, 43, 46, 89
ემპირიკოსი 78
ენერჯია 51
ენობრივი 31
ენტელექია 18, 40-44, 51, 52, 68, 69, 74, 85,
89, 100
ეპისტოლური 18, 28
ეპოქა 79, 101
ერთეული 24, 26, 34, 62, 70
ესთეტიკური 28, 38, 79, 100
ექსეგეტიკოსი 108

ვერტიკალური 25, 62

ზეგრძნობადი 109
ზეპირი მეტყველება 23
ზნობრივი 8, 47, 76-79, 86, 98, 99, 100

თავისუფლება 32, 96, 99
თანამედროვე 99-101, 106
თემა 32, 35, 83
თეორია 59, 98
თეორიული 9, 57
თვალსაზრისი 25, 32, 37, 53, 57, 61, 63, 76,
80, 85, 87, 89, 90, 98, 106

საგანთა და ცნებათა საძიებელი

თვითცნობიერება 111

თომისტური ფილოსოფია 84, 86

თხრობითი ტექსტი 18

იდეა 7, 19, 80, 81, 85, 91-93

იდეათა ისტორია 91, 92

იდეოლოგემა 18, 62, 91

იდეოლოგია 96, 97

იდეოლოგიური 18, 46, 63, 95

იდეური 8, 18, 24, 25, 32, 46, 47, 63, 77, 79, 88

იერარქია 17, 18, 27, 29, 32, 34, 37-39

იმანენტური 24, 107, 110

ინდივიდუალობა 96

ინდივიდუალური 24, 89, 96, 98, 109

ინტეგრალური passim

ინტეგრალურობა 24, 40, 77

ინტელექტი 39, 89

ინტელექტუალური 32, 38, 42, 43, 46, 77, 86,
91, 92, 100

ინტელექტუალური ისტორია 19, 46, 91-94

ინტერპრეტაციონი 38, 40-42, 66, 67, 72-79, 85,
86, 88, 99, 109

ინტერპრეტაცია 18, 26, 27, 38, 40-42, 44, 45,
51, 52, 61, 67-69, 73-76, 78, 79, 84-86, 88,
89, 97, 99, 100, 109, 110

ინტერპრეტაციული სინთეზი 70, 71

ირაციონალური 109

ისტორიოგრაფია 93

ისტორიული 34, 95

ისტორიულ-შედარებითი მეთოდი 45

კარდინალური სიქველე 86

კენტავრი 111

- “კლასიკოსი” 28
კლასიკური ტექსტი 18, 29
კოდი 105
კოლექტივიზმი 80, 96
კოლექტიური ავტორი 81
კოლექტიური მსახურება 81
კომპოზიციური 26, 31, 63
კონტექსტი 17, 18, 26, 27, 34, 60, 71, 79, 85, 88, 90, 91, 95
კონტექსტური 106
კონცეპტი 17, 26, 62, 91
კრიტიკოსი 106
კულტურა 32, 37, 79
კულტურული 18, 25, 29, 37, 38, 46, 63, 67, 78, 88, 95
კულტურული მოწესრიგებულობა/კულტურული ორგანიზებულობა 17, 29
კულტურულობა 106
- ლექსთწყობითი საზომი 32
ლექსიკური 63
ლიტერატურა 93
ლიტერატურისმცოდნე 10, 103, 105-111
ლიტერატურისმცოდნეობა 110
ლიტერატურული 10, 18, 28, 34, 93, 105, 107, 108, 110
- მაკროანალიზი 17-19, 34-36, 45, 46, 61, 70, 84
მანიფესტაცია 17
მარგინალური ტექსტი 18, 29
მასალა 18, 23, 31, 35, 83
მეთოდი 7-10, 13, 19, 39, 42, 45-46, 53, 54, 57, 59, 60, 84, 90-94

საგანთა და ცნებათა საძიებელი

მეთოდური 10, 46, 47, 84

მემარცხენეობა 7, 80

მეორეული ენტელექცია 18, 40, 41-44, 51, 52,
68, 74, 85, 89, 100

მეტაფიზიკური 8, 24

მესხიერება 17, 32

მთლიანი 23, 24, 33, 66

მთლიანობა 17, 26, 27, 63, 65, 67, 70, 71, 79

მითოსი 63

მითოსური 18, 28

მიკროანალიზი 17, 19, 34, 35, 45, 46, 63, 70,
84

მინიშნება 107, 110

მკითხველი 26, 31, 37, 38, 41-43, 61, 72, 74,
89, 99, 100, 105, 109, 111

მკრეხელობა 110

მორალური 10, 38, 86, 99

მოცულობა 24, 31

მწერელი 41

მჭვრეტელი 108

მჭვრეტელობითი უნარი 107

მხატვრული ტექსტი 28, 66

ნაწილი 17, 89, 90

ნიშანი 17, 23, 24, 65, 66, 107, 108

ნიშნობრივი სისტემა 43

ორგანიზება 43

ორგანიზებული 17, 18, 83

ოსცატობა 42, 66, 87, 109

პასუხისმგებლობა 36, 60, 73, 86, 96-100, 109

პედაგოგი (paedagogus) იხ. პედაგოგია

პედაგოგია 79

პერსპექტივა 9, 42, 55, 96, 99

პირადი ნების თავისუფლება 96

პირველადი ენცელეფია 40-44, 51, 68, 85, 89,
100

პირობითი 39, 62

პიროვნება 39, 74, 79-81, 86, 92, 97

პიროვნული 18, 25, 26, 34, 37, 46, 63, 74, 77,
80, 81, 89, 95, 97, 99, 100, 109, 110

პოზიტივისტი 78

პოლიტიკური 18, 28, 46, 95

პოტენციური 51, 85

პრივილეგირებული ტექსტი 38

ჟანრი 18, 28, 31, 32, 38

რაციონალური 109

რეალიზაცია 85

რელატივიზმი 24 *იხ.* ფარდობითობა

რელიგია 63

რელიგიური 10, 18, 25, 28, 46, 109

რეტროსპექტივა 96

საბუნებისმეტყველო მეცნიერებები 51

საზრისი 40

სათქმელი 9, 23, 31, 38, 41-43, 65, 66, 71, 75-
77, 81, 89, 111

საკრალური ტექსტი 108

სამეცნიერო-კვლევითი ტექსტი 18

სამოქალაქო 10, 24, 37, 46, 63, 95, 96

სარიტუალო ტექსტი 18

სასკოლო-სასწავლო მეთოდი 54

სასწავლო 28

საგანთა და ცნებათა საძიებელი

საღმრთო გამოცხადება 108

საღმრთო განგებულება 107, 108

საყოფაცხოვრებო 28

სახე 41, 72, 83, 85, 86

სახელდება 31

სახელი/სახელწოდება 54, 68, 72, 73, 83, 95,
96, 100

სახეობა 31

საჯარო 8, 18, 24, 28, 34, 37, 38, 46, 63, 68,
82, 95-97, 100

სემანტიკა 66

სემანტიკური 26, 45, 63

სემიოლოგია 67

სემიოტიკა 67

სემიოტიკური 45, 63

სივრცე 17, 24, 26, 28, 29, 31, 35, 36, 38,
39, 60, 62, 63, 82, 85, 89, 97, 98, 105,
107

სიმბოლო 62, 66

სინამდვილე 17, 33, 51, 71, 74

სინთეზი 70-72

სისტემა 43

სიქველე 77, 86

სოციოლოგია 39

სტილური 31, 63

სტრატეგია 30, 35, 74, 82, 83

სტრუქტურა 61, 62, 65

სტრუქტურული 17, 31, 54, 63

სქოლასტიკა/სქოლასტიკური მოძღვრება 19,
47, 51, 67, 84-86

სქოლასტიკური მეთოდი 46, 53, 84

სხვა 41, 42, 79, 82, 83, 99, 105-108

ტაქსონომია 18

ტაქტიკა 30-32, 35, 74, 81-83

ტექნიკა 30, 31, 35, 74, 81, 83

ტექსტი *passim*

ტექსტის ინტენციური მონაცემები 18

ტექსტოლოგიური 26

ტოტალიტარიზმი 96

ტოტალიტარისტული 60, 96

ტრადიცია 17, 33, 63, 81, 87

ტრადიციული 8, 24, 32

ტროპი 17, 31, 34, 66

უნარი 32, 41, 42, 45, 77, 87, 91, 92, 106, 107,
110

უნივერსალური 60

უცხოობა 107

უწყება 7, 17, 23, 25, 26, 30-32, 35, 41, 43, 59,
63, 65-71, 75, 76, 78, 80, 82-85, 89, 90, 92,
97, 100, 101, 105, 108, 109

ფარდობითი 18

ფარდობითობა 24 *იხ.* რელატივიზმი

ფიგურა 17, 34, 66

ფილოსოფია 84, 86, 90, 93

ფილოსოფიური 51

ფონოლოგიური 18, 63

ფსიქოლოგია 39

ფსიქოლოგიური 18

ქედმაღლობა 99

ქრისტიანული 8

ქცევის ტექსტი 108

საგანთა და ცნებათა საძიებელი

ღირებულება 29, 37, 77, 80, 84, 92, 98

ღირებული 37, 66, 93, 107, 109

ღირსება 96

“ღმრთისმეტყველების შეჯამება” (თომა აკვინელისა) 53

ღმრთისმეტყველი 108

ყოფითი 18, 28, 46

შემეცნება 17, 110

შემეცნებითი 110

შემოქმედება 24, 37, 53, 78, 80, 109, 111

შემოქმედებითი 30, 46, 69, 110

შემოქმედი 36, 60, 74, 88

შესაბამისობა 106

შესაძლებლობა 11, 23, 25, 59, 63, 68, 69, 76, 77, 82, 92, 93, 105, 110

შესწავლა 7, 8, 26, 34, 35, 45, 57, 90, 92, 93, 95

შეხედულება 10, 71, 81

შთაგონება 110

შიდამახასიათებელი 34

შიდატექსტობრივი 18, 25, 32

შინაარსი 24, 30, 40, 43, 51, 59, 61, 62, 66, 75, 91, 94

შინაარსობრივი 26

შიფრი 108

შრე 25, 62-64, 66, 78, 106, 110

ჩანათიქრი 23, 24, 29, 30, 31, 35, 40-43, 51, 60, 69, 80, 85, 89, 100

ჩაწვდომა 57, 68, 88, 107

ციტირება 76

ცოცხალყოფა 109

ცხოვრების ტექსტი 108

ცნება 9, 26, 28, 40, 51, 57, 62, 66, 92

ძალაუფლება 97

წაკითხვა 17, 34, 68, 87, 95, 108, 110

წარმოსახული 9, 107

წერილობითი 17, 23, 65, 80, 83, 85

წიგნიერება 106

წინასწარმეტყველება 107

წინასწარმეტყველი 106, 108

წყაროთმცოდნეობითი 26, 78

ჭეშმარიტება 110

ხელისუფლება 97

ხელოვნების ნაწარმოები 86

ხერხი 7, 8, 10, 19, 25, 31, 32, 35, 43, 45-47,
53, 66, 84, 87, 89, 100, 111

ჰერმენევტიკა 87, 89, 90

ჰერმენევტიკოსი 108

ჰერმენევტიკული 45, 87-89

ჰორიზონტალური 25, 60, 63

ჰუმანიზმი 97

ჰუმანიტარული 7, 8, 10, 59

პირთა საძიებელი

არისტოტელე 51
ბახტინი მიხაილ 106
თომა აკვინელი 53

მერაბ ლაღანიძის წიგნები

სინამდვილე და წარმოსახვა
დავით გურამიშვილის “მხიარულ ბაფხულში”
(2002)

კულტურათა გზაჯვარედინი
(საზიარო ავტორობით)
(2002)

რწმენისა და იმედის გზაზე
(2003)

წვდომისა და გამოხატვის ოსტატობა
(2004)

გზავნილი “არილის” მკითხველს
(2009)

ძველი და ახალი საქართველოს მიჯნაზე
(2010)

მწერლის ცხოვრება დროში და სიტყვაში
(2011)

განსაკუთრებული საყოველთაოში
(საზიარო ავტორობით)
(2014)

აკაკის ფაუსტური პარაბოლა
(2019)

სამი ხილული და სამი სახელი
(2020)

ლიტერატურა, კულტურა, რელიგია, 1
(2021)

ლიტერატურა, კულტურა, რელიგია, 2/1
(2021)

ლიტერატურა, კულტურა, რელიგია, 2/2
(2021)

ევროპის შუაგულში საუკუნეთა ზღვარზე
(2022)

შერაბ ღაღანიძე
(*1961)

ლიტერატურის, კულტურისა
და რელიგიის მკვლევარი

საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი

